

ZFALŠOVANÁ REVOLUCE

(Dopis Historickému institutu strany)

**LEV
DAVIDOVIČ
TROCKIJ**
1927

PŘEDMLUVA

Záhy po Leninově smrti zahájila tzv. Trojka (Stalin, Kameněv, Zinověv) tažení proti opozici a obzvláště Trockému. Trockého myšlenky a teorie vyvracely ideologové rodící se sovětské byrokratické kasty tak, že nejprve Trockého překroutili, vyložili často jako pravý opak jeho skutečných myšlenek, aby ho pak snadno „vyvrátili“. Neargumentovali tedy proti „trockismu“, tak jak byl představován Levou opozicí v Ruské komunistické straně, ale proti domnělému „trockismu“, který byl výtvorem samotných „teoretiků“ stalinismu, ideového výrazů byrokratické degenerace Sovětského svazu.

Nedílnou součástí tohoto tažení bylo také předělávání dějin, zejména pak dějin Říjnové revoluce. Snížit roli Trockého při přípravě a vedení revoluce a naopak zakrýt Stalinův oportunismus vůči menševikům a Kerenského vládě měly tisíce stran spisů, novinových článků a „historických“ děl.

Proto byl Trockij nucen, než vůbec mohlo dojít na politickou argumentaci, vyvrátit lži a pomluvy Stalinovy frakce. Jak říkal: „Lež oběhne dvakrát zemi než ji vůbec stihnete začít vyvracet.“ Nebyla to tedy lehká práce.

Hlasování o odsouzení myšlenek Trockého a Levé opozice probíhalo od druhé poloviny 20. let na shromážděních stran Komunistické internacionály, aniž by 9/10 členů strany, kteří zde hlasovali, vůbec tyto myšlenky měli možnost číst a sami posoudit.

Zfalšovaná revoluce není jen historickým dílem odhalující prohnilé metody stalinové byrokracie, i když i tuto roli nepochybně splňuje. Je pro nás poučením i pro dnešek, neboť různé prvky těchto metod používá proti revolucionářům každá byrokracie v dělnickém hnutí - bez pohledu na ideologickou nálepku a často ani na antibyrokratickou frazeologii. Živá současnost nám nabízí možnost zakusit téměř stejnou protitrockistickou kampaň od některých anarchistů. Věříme, že čtenář využije možnost porovnat myšlenkovou produkci s byrokratickými metodami stalinismu tak, jak jsou popsány ve Zfalšované revoluci.

Tuto brožuru doplníme ještě vydáním Trockého projevů a článků z příslušného období.

Libor Bláha, Socialistická organizace pracujících

PŘEDMLUVA

Tento svazek líčí etapy šestiletého zápasu, který vede frakce, stojící nyní v čele sovětského Ruska, proti levé (bolševicko-leninovské) opozici vůbec a proti autorovi této knihy zvláště.

Veliká část tohoto svazku je věnována vyvrácení hrubých obvinění a pohan proti mně osobně namířených. Proč si tedy dovoluji obtěžovati pozornost čtenáře těmito dokumenty? Fakt, že můj život je těsně spjat s dějinami Revoluce, nestačil by sám o sobě, aby obhájil publikaci této knihy. Kdyby boj Stalinovy frakce proti mně byl jen pouhým zápasem o moc, historie tohoto boje by neobsahovala nic zvláště zajímavého: dějiny parlamentu jsou plny zápasů o moc a ve jménu moci mezi skupinami a osobami. Učinil jsem tak z důvodu zcela jiného, toho totiž, že zápas osob i skupin je v SSSR nerozlučně spojen s různými etapami říjnové revoluce.

Historický determinismus se neprojevuje nikdy tak mocně, jako za období revolučního; toto období skutečně přímo obnažuje třídní vztahy a přivádí problémy a protiklady k nejvyššímu stupni jejich vypětí. Za takových poměrů se zápas myšlenek stává nejpůsobivější zbraní nepřátelských tříd nebo frakcí jedné a téže třídy. A to právě charakterizuje v ruské revoluci zápas proti „trockismu“. Pouto, které víže rozumové úvahy, často úplně scholastické, k materiálním zájmům jistých tříd nebo sociálních vrstev, jeví se v základě tak zřetelně, že jednoho dne tato historická zkušenost bude předmětem zvláštní kapitoly o historickém materialismu v školních příručkách.

Nemoc a smrt Lenina dělí říjnovou revoluci na dvě období, která se od sebe liší tím zjevněji, čím více se od nich vzdalujeme. První její část byla dobou dobývání moci, zavedení a upevnění diktatury proletariátu, vojenské obrany – hlavních to úkonů, nezbytných k vyřízení její hospodářské dráhy. Strana jako celek má v této chvíli vědomí, že je pilířem diktatury proletariátu, a toto vědomí je pramenem její vnitřní jistoty.

Druhé období se vyznačuje vzrůstajícími živly dualismu státní moci v zemi. Proletariát, jenž se z mnoha příčin materiálních a morálních, rázu vnitřního i vnějšího domohl v říjnu moci, je odstrčen a zatlačen do pozadí. Vedle něho, za ním a dokonce někdy i před ním tyčí se jiné elementy, jiné vrstvy sociální, frakce jiných tříd, které uchvacují dobrou část ne-li moci, tedy aspoň nepochybného vlivu na ni. Tyto jiné vrstvy, jako státní úředníci, syndikáty a kooperativy, prostředníci a lidé svobodných povolání tvoří čím dál, tím více systém spojitých nádob. Zároveň však životními podmínkami, zvyky a způsobem myšlení jsou daleko od proletariátu, nebo se od něho stále více a více oddalují. Do této kategorie se musí konečně zařadit i úředníci strany, pokud tvoří pevně organizovanou kastu, která si ani ne tak vnitřními prostředky strany jako spíše prostředky státní správy zajišťuje svou vlastní nesesaditelnost. Svým původem a tradicemi i prameny své nynější síly se sovětská moc stále ještě opírá o proletariát, třebaže formou méně a méně přímou. Výše jmenované sociální vrstvy jsou však kanálem, jímž tato moc plyne čím dál, tím více pod vliv zájmů buržoazních. Tento nátlak roste a sílí, protože značná část nejen státního aparátu, nýbrž i aparátu strany stává se ne-li vědomým, tedy aspoň pasivním nositelem buržoazních plánů a nadějí. Jakkoli je naše buržoazie uvnitř země velmi slabá, je si přece jen vědoma, a to právem, že je zlomkem buržoazie světové a převodním kolem světového imperialismu. Ale ani na vnitřní basi buržoazie se nesmí zapomínat. Poněvadž se hospodářské poměry na venkově vyvíjejí na základě individuálních akcí tržebních, vychází z nich fatálně četná drobná buržoazie venkovská. Zbohatlý mužik nebo mužik, který myslí jen na to, jak by zbohatl, a který naráží na závory sovětského zákona, je přirozeným agentem bonapartistických tendencí. Tento fakt, doložený celým vývojem moderní historie, je opět potvrzen zkušeností sovětské republiky. To je sociální původ rozdvojenosti moci, která charakterizuje druhý oddíl říjnové revoluce po smrti Lenina.

Samo sebou se rozumí, že ani první perioda – 1917-1923 – není od začátku až do konce homogenní. Ani tady se nešlo jen kupředu, nýbrž i nazpět. I tu Revoluce činila značné ústupky: jednak zemědělské straně, jednak světové buržoazii. Litevský Brest byl prvním ústupem vítězné Revoluce. Pak se Revoluce dala opět na pochod kupředu. Politika obchodních a průmyslových ústupků, jakkoli

jsou její praktické výsledky až do dneška velmi skrovné, byla v zásadě vážným krokem zpět. Přes to však, všeobecně vzato, největším ústupem je nová hospodářská politika – Nep. Obnovením volného trhu vytvořil Nep podmínky, schopné vzkřísit malou buržoazii a proměnit některé její živly a skupiny v buržoazii střední. Celkem však skýtal Nep jen latentní možnost duality, která existovala zatím jen v svém ekonomickém potenciálu. Skutečnou sílu vyvinula teprve v druhé kapitole říjnové revoluce, jejímž vlastním začátkem je nemoc a smrt Leninova a soustředění boje proti „trockismu“.

Samo sebou se rozumí, že ústupky buržoazním třídám nejsou ještě samy o sobě porušením diktatury proletariátu. V historii neexistuje vůbec třídní nadvláda chemicky čistá. Buržoazie vládne, opírajíc se o ostatní třídy, podrobujíc si je korupcí nebo násilím. Sociální reformy ve prospěch dělníků neznamenaají samy o sobě nikterak porušení absolutní suverenity buržoazie v zemi. Každý kapitalista může zajisté mít dojem, že není doma – totiž v své továrně – úplně svými pánem, neboť je nucen dbát zákonitých omezení své hospodářské diktatury. Ale tato omezení nemají jiného účelu, než udržet a podepřít třídní moc v jejím celku. Zájmy kapitalisty jako jednotlivce jsou v neustálém rozporu se zájmy kapitalistického státu, a to nejen v sociálním zákonodárství, nýbrž i ve věcech daní, veřejného dluhu, války, míru atd. Výhody připadají zájmům třídního celku. On sám rozhoduje, ke kterým reformám se může odhodlat a v jaké míře je může uskutečnit, aby neotřásl základy své moci.

Ve věci diktatury proletariátu je tomu právě tak. Diktatura chemicky čistá mohla by existovat jen v prostředí nehmotném. Vládoucí proletariát je nucen počítat s ostatními třídami a podle poměru sil uvnitř země nebo v mezinárodní aréně musí činit ústupky ostatním třídám, aby se udržel u vesla. Všechno ovšem záleží na tom, v jakých mezích a s jakou mírou vědomostí a znalostí věci jsou tyto ústupky činěny.

Nová hospodářská politika měla dvě stránky. Vyplyvala především z potřeby proletariátu samého, osvojit si metody, vypracované kapitalismem, aby napříště mohl řídit průmysl a hospodářskou politiku vůbec. Za druhé byla ústupkem buržoazii, a to předně malé buržoazii, pokud jí dovolovala hospodařit v těch formách prodeje a koupě, které jsou jí vlastní. Poněvadž v Rusku venkovské obyvatelstvo převládá, měla tato druhá stránka Nepu význam rozhodující. Vzhledem k tomu, že se postup revoluční myšlenky v ostatních zemích zastavil, byl Nep jakožto hluboký a trvalý ústup nezbytný. Přijali jsme jej ještě za vedení Leninova jednomyslně. Tento ústup byl také všemi a před očima všech ústupem nazýván. Strana, a odtud i dělnická třída rozuměly v hlavních rysech velmi dobře jeho smyslu. Malá buržoazie získala do jisté míry možnost hromadit majetek. Ale moc, a tedy i právo určovat míru tohoto hromadění zůstaly jako dříve v rukou proletariátu.

Řekli jsme výše, že jest analogie mezi sociálními reformami, které vedoucí buržoazie je nucena činit ve prospěch proletariátu, a ústupky, které vedoucí proletariát činí buržoazním třídám. Chceme-li se však vyhnout omylům, musíme dobře vytknout historické rámce této analogie. Buržoazní moc existuje už po staletí, má ráz světový, opírá se o nesmírné nahromaděné bohatství, má k dispozici celou soustavu mocných institucí, pracujících v ideové souvislosti. Věky trvající nadvláda vytvořila jakýsi panovačný instinkt, který tolikrát a ve velmi těžkých poměrech byl buržoazii bezpečným vodítkem. Století buržoazní vlády byla pro proletariát stoletími útlaku. Proletariát nemá historických tradic nadvlády, a tím méně panovačný instinkt. Dostal se k moci v jedné z nejchudších a nejzaostalejších zemí evropských. To znamená, že za nynějších historických podmínek, v dnešní době, diktatura proletariátu je nekonečně méně chráněna než moc buržoazní. Dobrá politika, správné hodnocení jejích činů a zejména nevyhnutelné ústupky buržoazním třídám jsou pro sovětskou vládu otázkou života a smrti.

Druhá kapitola říjnové revoluce po smrti Leninově je charakterizována rozvojem sil jednak socialistických, jednak kapitalistických v hospodářských poměrech sovětských. Výslednice těchto sil závisí na dynamickém vývoji jejich vzájemného poměru. Kontrola tohoto poměru je dána ne tak statistikou, jako spíše každodenním obrazem hospodářského života. Hluboká dnešní krize, jež se projevuje paradoxní formou v nedostatku zemědělských výrobků v zemědělském státě, je neklamně objektivním důkazem, že rovnováha hlavních ekonomických čar je porušena. Již na podzim

roku 1923 na XII. kongrese strany autor této knihy varoval před následky, ke kterým může dospět špatné vedení hospodářské politiky: opoždění průmyslu způsobuje „núžky“, totiž nepoměr mezi cenami výrobků průmyslových a zemědělských, a ten zas vede k zastavení zemědělského vývoje. To, že se ony následky opravdu dostavily, samo o sobě nikterak neznamená přímou nevyhnutelnost pádu sovětského režimu. Znamená to jediné – ale zato způsobem naprosto imperativním – nutnost změny v hospodářské politice.

V zemi, kde hlavní produktivní síly jsou státním majetkem, je politika státní správy přímým činitelem a na nějakou dobu činitelem v hospodářském životě rozhodujícím. Proto celá otázka záleží v tom, zdali tato správa je schopna chápat nutnost té změny v politice a zdali je s to v praxi ji uskutečnit. Tím se vracíme k otázce, do jaké míry je státní moc ještě v rukou proletariátu a jeho strany, to jest, do jaké míry je vláda ještě vládou říjnové revoluce. A priori na tuto otázku odpovědět nelze. Politika se neřídí pravidly mechaniky. Straničké a třídní síly se projevují zápasem. Zápas je však ještě celý v budoucnosti.

Dualita státní moci, totiž rovnoběžná existence svrchovanosti a polosvrchovanosti dvou protichůdných tříd – jako na příklad za doby Kerenského – nemůže trvat věčně. Situace tak kritická se musí rozuzlit, ať už v tom, či v onom smyslu. Tvrzení anarchistů samých nebo jejich přívrženců, že snad dnes už je SSSR státem buržoazním, je nejlépe vyvráceno stanoviskem, jaké zaujímá k této věci buržoazie sama doma i v cizině. Jít snad dále a konstatovat něco více než existenci duality v státní moci, bylo by teoreticky nesprávné a politicky nebezpečné, ba dokonce i sebevražedné. Problém duality státní moci tkví tedy v tuto chvíli v otázce, do jaké míry se buržoazní třídy zakořenily v sovětském státním aparátu a do jaké míry se myšlenky a tendence buržoazní zakořenily v aparátu proletářské strany. Neboť na tomto stupni závisí, má-li strana svobodu jednání a má-li dělnická třída možnost učiniti nutná opatření k obraně nebo k útoku.

Druhá kapitola říjnové revoluce není charakterizována toliko zesílením hospodářských pozic malé buržoazie městské a venkovské, nýbrž daleko prudším a nebezpečnějším procesem teoretického a politického odzbrojení proletariátu, jdoucím paralelně se vzrůstem sebedůvěry sociálních vrstev buržoazních. Podle toho, jakým stadiem prochází tento proces, politickým zájmem vzrůstajících se tříd maloburžoazních bylo a ještě jest maskovat co možná úspěchy, skrývat pokroky pod ochranu sovětské barvy a vydávat opěrné body za integrální část socialistické politiky jistě, a to důležité pokroky buržoazie na základě nové hospodářské politiky byly nevyhnutelné a ostatně i nezbytné pro rozvoj socialismu samého. Ale jedny a tytéž hospodářské zisky buržoazie mohou nabýti docela jiného významu a dostupiti jiného stupně nebezpečnosti podle toho, jak přesně si dělnická třída a především její strana jest vědoma pohybů a přesunů sil, které se v zemi dějí, a jak pevně drží kormidlo vlády v svých rukou. Politika je soustředěná ekonomie. Hospodářská otázka sovětské republiky se v dnešní době řeší víc než kdy jindy s hlediska politického.

Že se činily nové, důležité koncese rozličným vrstvám buržoazie uvnitř země, na západě a v Asii – to není největší vadou politiky po Leninově smrti. Některé z těchto koncesí byly nevyhnutelné a nezbytné, už jen proto, aby se napravily chyby předtím spáchané. To se týče na příklad nových ústupků, povolených kulakům v dubnu r. 1925: práva najímat půdu a zaměstnávat placené dělníky. Jiné zas byly ovšem chybné, škodlivé a dokonce zhoubné: kapitulace před buržoazními agenty anglického dělnického hnutí a kapitulace – snad ještě horší – před buržoazií čínskou. Ale hlavním zločinem politiky poleninovské a prtileninovské bylo, že vydávala vážné ústupky za úspěchy proletariátu, ústup za pokrok, že hromadění vnitřních nesnází vykládala jako vítězný postup k národní společnosti socialistické.

Tato v podstatě zrádná práce teoretického odzbrojení strany a utlumení bdělosti proletariátu byla vykonána za šest let ve formě zápasu proti „trockismu“. Úhelné kameny marxismu, základní metody říjnové revoluce, hlavní principy leninovské strategie byly podrobeny tvrdé a ostré revisi, v níž našla svůj výraz netrpělivá touha vzkríšeného maloburžoazního úředníka po klidu a pořádku. Myšlenka revoluce trvalé, totiž skutečně nerozlučné souvislosti osudu sovětské republiky s postupem

proletářské revoluce v celém světě, dovedla na nejvyšší míru popudit nové konservativní vrstvy, přesvědčené v duchu, že Revoluce, která je vynesla do první řady, splnila tím své poslání.

Kritikové z tábora sociálně demokratického a demokratického vysvětlují mi velmi kompetentně, že Rusko není „zralé“ pro socialismus a že Stalin je právem přivádí oklikami na cestu kapitalismu. Je ovšem pravda, že to, co sociální demokraté se skutečným uspokojením nazývají restaurací kapitalismu, jmenuje Stalin vytvořením národního socialismu. Ale poněvadž mají na mysli jeden a týž proces, nesmí nás rozdílná terminologie zaslepit před totožností základu. I kdybychom připustili, že Stalin při provádění svého plánu dobře ví, co dělá – a to se v této chvíli říci nedá – i tak by musel nazývat kapitalismus socialismem, aby zabránil třenicím. Čím méně však on rozumí zásadním historickým problémům, s tím větší jistotou postupuje. Jeho zaslepenost ho v podstatě zbavuje nutnosti lhat.

Ale neje to, je-li Rusko schopno budovat ze svých vlastních zdrojů na základě socialismu. Pro marxismus vůbec tato otázka neexistuje. Vše, co o tom bylo řečeno stalinovskou školou, přimyká se s teoretického hlediska k alchymii a astrologii. Stalinismus jako doktrína může figurovat nejvýš v nějakém teoretickém přírodopisném museu. Otázka je, zdali kapitalismus je schopen vyprostit Evropu z historické slepé uličky. Zdali Indie je schopna zbavit se otroctví a bídy v rámci kapitalistického pacifického pokroku. Zdali Čína může dosáhnout kulturní úrovně Ameriky a Evropy bez revoluce a bez války. Zdali Spojené státy budou s to ovládnout své vlastní produktivní síly, aniž tím otřesou Evropou a připraví celému lidstvu strašnou válečnou katastrofu. A to právě je otázka příštího osudu říjnové revoluce. Připustíme-li, že kapitalismus potrvá nadále jako postupující historická síla, že bude s to svými metodami a prostředky rozřešit hlavní problémy, které jsou na denním pořádku dějin, a že lidstvo s jeho pomocí vystoupí ještě o několik stupňů výše – od té chvíle už vůbec nepůjde o přeměnu sovětské republiky v socialistický stát. Od té chvíle by byla socialistická struktura říjnové revoluce fatálně vydána zániku a několik demokratických agrárních reforem bylo by jediným jejím dědictvím. Bude tento pokles proletářské revoluce na revoluci buržoazní skutečněn frakcí Stalinovou nebo snad nějakou frakcí této frakce, či bude tato frakce vystřídána jiným – nebo dokonce jinými politickými režimy? To jsou otázky zcela vedlejší. Již několikrát jsem napsal, že politickou formou tohoto sestupu by podle vší pravděpodobnosti byl bonapartismus – a nikoli demokracie. Běží tedy hlavně o to, je-li kapitalismus jako světový systém ještě schopen jít kupředu. A tu právě se naši sociálně demokratičtí protivníci dopouštějí politování hodného utopismu archaického a bezmocného utopismu reakčního, nikoli pokrokového.

Stalinova politika je „centrismus“, to jest tendence, pohybující se mezi sociální demokracií a komunismem. Zásadní teoretické principy této školy, která vznikla teprve po Leninově smrti, spěly k tomu, aby oddělily osud sovětské republiky od světového revolučního vývoje vůbec. To by znamenalo, že by říjnová revoluce přestala být revolucí. Epigoni postavili tento problém po strážce teoretické jako trockismus proti leninismu.

Abyste se zbavili mezinárodního rázu marxismu – v litéře mu zůstávali zatím až do nového rozkazu věrni – bylo napřed třeba obrátit zbraň proti těm, kdož byli oporou myšlenek říjnové revoluce a proletářského internacionalismu. První místo tu připadlo Leninovi. Ale Lenin zemřel na rozhraní dvou revolučních etap. Nemohl tedy hájit svého životního díla. Jeho následníci rozkouskovali jeho knihy v citáty a s touto zbraní dali se pak do boje proti Leninovi živému, stavějíce mu zároveň hroby nejen na Rudém náměstí, nýbrž i v svědomí strany. Jako by byl předvídal osud, který v krátké době stihne jeho myšlenky, Lenin začíná svoji knihu o státě a revoluci těmito slovy, věnovanými osudu velkých revolucionářů: „Po jejich smrti se pokoušejí proměnit je v neškodné ikony, kanonizovat je, abych tak řekl, obklopit jejich jméno aureolou slávy na „útěchu“ a oklamání utlačených tříd; zatímco rozměňují podstatu jejich revolucionářského učení, otupují jeho ostří a znehodnocují je.“ (Ruské vydání, svazek XIV, kap. II, str. 299.) Můžeme ještě připojit k těmto prorockým slovům, že N.K. Krupskaja (Leninova žena) měla odvahu vrhnout je Stalinově frakci v tvář.

Druhá část díla epigonů záležela v tom, že vydávali pozdější obranu a vývoj Leninových myšlenek

za doktrínu Leninovi nepřátelskou. Vybájený „trockismus“ jim prokázal tuto historickou službu. Mám opakovat, že jsem nikdy neměl a že nemám úmysl založit svoji vlastní doktrínu? S hlediska teoretického jsem žák Marxův. V revoluční metodě jsem prošel školou Leninovou. Chcete-li, je „trockismus“ pro mne názvem, jež myšlenkám Marxovým a Leninovým dali jejich následovníci, toužící zbavit se stůj co stůj jejich ideologie a nemající ještě odvahy prohlásit to veřejně.

Tato kniha podává část myšlenkového procesu, jímž přešlo nynější vedení sovětské republiky ke změně své vnější teorie; tuto změnu předcházela změna jeho sociální povahy. Dokáží zde, jak tíž lidé zaujímali za života Lenina a po jeho smrti k týmž událostem, k týmž myšlenkám a k týmž pracovníkům stanovisko diametrálně opačné. Jsem nucen v této knize velmi často citovat; to, mimochodem řečeno, je proti mému literárnímu zvyku. Ale v boji proti politikům, kteří překotně a lstivě zapírají svoji nedávnou minulost, zároveň jí přísahajíce věrnost, není možno obejít se bez citátů, neboť ony právě tu mají význam dokumentů zřejmých a nepochybně usvědčujících. Bude-li si netrpělivý čtenář stěžovat na některé etapy cesty, pokračující velmi pomalu, ať si uvědomí, že kdyby měl tyto citáty sebrat sám, vybrat z nich ty, které usvědčují nejvíce, a vyvodit z nich nutnou politickou souvislost, že by ho to stálo nekonečně víc práce, než když si pozorně přečte tyto hlavní dokumenty zápasu mezi dvěma tábory, zároveň tak blízkými a tak nesmírně vzdálenými.

První část této knihy tvoří dopis Historickému institutu strany a revoluce, který jsem napsal k 10. výročí říjnové revoluce. Institut mi s protestem vrátil můj rukopis, jenž by byl býval cizím tělískem v díle neslychané historické falsifikace, již provádí tento ústav v svém boji proti trockismu.

Druhá část knihy se skládá ze čtyř řečí, které jsem pronesl před nejvyššími instancemi strany od června do října 1927, totiž v době nejintenzivnějšího ideologického zápasu mezi opozicí a Stalinovou frakcí. Mezi četnými dokumenty posledních let vybral jsem stenogramy těchto čtyř řečí proto, že podávají ve zhuštěné formě dosti úplný výklad koncepcí tohoto zápasu a že podle mého mínění jejich chronologická souvislost dovoluje čtenáři přiblížit se dramatickému dynamismu zápasu samého. Dodám ještě, že časté analogie s francouzskou Revolucí mohou jen usnadnit historickou orientaci čtenáře francouzského.

Provedl jsem v textu řeči důležité škrty, abych z něho odstranil opakování, jímž jsem se však tu a tam přece jen nemohl vyhnout úplně. Podávám všechna potřebná objasnění ve formě úvodních poznámek k vlastním řečem, které jsou v tomto vydání uveřejněny poprvé. V SSSR jsou to stále ještě spisy zakázané.

Ke konci přidávám malý leták, který jsem napsal ve vyhnanství v Almě-Atě r.1928 jako odpověď na vyčítavý dopis jednoho dobromyslného protivníka. Myslím, že tento dokument, jehož rukopis prošel mnohými rukama, dá celé knize náležitý závěr, neboť zasvěcuje čtenáře do posledního stádia zápasu, jenž přímo předcházela mé vypuzení ze země.

Tato kniha líčí minulost zcela nedávnou, a to jedině proto, aby ji spojila s budoucností. Nejedna proces, o kterém se tu jedná, je neukončen, nejedna otázka je nerozřešena. Ale každý z příštích dnů přinese dodatečné vysvětlení k tomuto myšlenkovému zápasu. Tato kniha je věnována dějinám přítomnosti, to jest politice. Na minulost se dívá jen jako na přímý úvod k budoucnosti.

L.D. Trockij, v Cařihradě dne 1. května 1929.

Zfalšovaná revoluce

(Dopis Historickému institutu strany)

FALŠOVÁNÍ DĚJIN ŘÍJNOVÉ REVOLUCE, HISTORIE REVOLUCE A HISTORIE STRANY

Vážení soudruzi,

zaslali jste mi obsáhlé dotazníky, týkající se mé úlohy v říjnové revoluci, a žádáte mne, abych Vám odpověděl na otázky, jež mi dáváte. Myslím, že nebudu už moci přidat mnoho k tomu, co již bylo uveřejněno v četných dokumentech, řečech, článcích a knihách všeho druhu, jmenovitě v mých. Ale dovoluji si otázat se Vás, jaký to má smysl ptát se mne po mé účasti v Revoluci, když celý oficiální aparát – Váš nevyučujíc – dělá, co může, aby zakryl, zahladil, nebo aspoň zkreslil každou stopu této účasti?

Soudruzi se mne velmi často – po deseti, ba po stech – ptali, proč nemluvíím, proč zatvrzele mlčím místo, abych odpověděl na křičící přímo falsifikaci dějin říjnové revoluce a historie naší strany, proti mně namířenou. Nemám nikterak v úmyslu, vyvrátit zde tyto falsifikace od základu; k tomu by bylo třeba několika svazků. Ale dovoďte, abych odpověděl na Vaše otázky označením deseti exemplářů vědomých a zlomyslných fals, které se podnikají v této chvíli na celé frontě při líčení včerejších událostí, fals, kterým se dává oficiální potvrzení ode všech možných institucí a která se vkládají i do školních příruček.

VÁLKA A MŮJ PŘÍCHOD DO PETROHRADU (KVĚTEN 1917)

1. Přišel jsem do Petrohradu, jakmile jsem se dostal ze zajetí v Kanadě, začátkem května, dva dny po vstupu menševiků a sociálních revolucionářů do koaliční vlády.

Úřední orgány Historického institutu strany – jako ostatně mnoho jiných – snaží se teď najednou dokazovati, že moje činnost za války se podobala sociálnímu patriotismu. A zatím se zapomíná, že moje díla psaná za války [Válka a revoluce] byla vydána několikrát ještě za života Leninova, že byla učební látkou ve školách strany a že byla přeložena do cizích jazyků Komunistickou Internacionálou.

Co se týče mého jednání za války, snaží se klamat novou generaci, která neví, že můj revoluční internacionální boj proti válce mi vynesl, že jsem byl hned v roce 1914 odsouzen v Německu za své nepřítomnosti do vězení (pro německy psanou knihu Válka a Internacionála), že jsem byl vypověděn z Francie, kde jsem pracoval s budoucími zakladateli komunistické strany, že jsem byl zatčen ve Španělsku pro styky s budoucími komunisty, že jsem byl vypuzen ze Španělska do Spojených států. Nová generace rovněž neví, že jsem vedl revoluční internacionální akci v Novém Yorku a že jsem se s bolševiky účastnil redakce žurnálu Novyj Mir, kde jsem uveřejnil leninovskou analýsu prvního období únorové revoluce. Z Ameriky do Ruska jsem byl převezen anglickými úřady a strávil jsem měsíc v koncentračním táboře v Kanadě se šesti nebo osmi sty německých námořníků, které jsem získal pro Liebknechta a Lenina (mnozí z nich se pak účastnili občanské války v Německu a já ještě dnes dostávám od nich dopisy).

2. Co se týče informace anglického pramene o příčinách mého zatčení v Kanadě, psala Leninova Pravda toto:

“Poznámka redakce: Je možné věřit jediný okamžik zprávě, došlé od anglické vlády, podle níž by Trockij, bývalý předseda Dělnické poslanecké rady v Petrohradě r.1905 – revolucionář, který věnoval

nezištně desetiletí svého života – byl měl něco společného s plánem “německé vlády”? To je opravdu ničím nezakrytá, neslýchaná, cynická pomluva revolucionáře!” (Pravda č. 34, 16. dubna 1917) Jak ta slova dnes dobře zní, dnes, kdy se hrnou na opozici nejpotupnější pomluvy, které se ničím neliší od hanebností, vrhaných r.1917 proti bolševikům!

3. V poznámkách IV. svazku Leninových Spisů, jež vyšel r. 1921, praví se toto: “Od začátku imperialistické války zaujímal (Trockij) stanovisko čistě mezinárodní” (str. 482).

Zmínka tohoto druhu – a ještě kategoričtějších – dalo by se citovat velké množství. Kritiky všech žurnálů strany – ruských i cizích – vyslovily se nescísněkrát o mé knize Válka a revoluce v ten smysl, že při posuzování mé celkové činnosti za války musí se uznat a chápat, že odlišnost mého a Lenina nazírání byla významu podřadného, že hlavní jeho linie byla revolucionářská a že neustále byla blízka bolševismu nejen slovy, nýbrž i skutky. Pokud jde o moje nynější pomluvače, chránil bych se probírat v jejich politické biografii, zejména za války.

4. Teď teprve se zdůrazňují některé trochu příkré Leniny poznámky, zejména z doby válečné, mne se týkající. Lenin nikdy nemlčel, když chtěl mít jasno. Právem se vracel dvakrát nebo třikrát k věci, když se mu politická myšlenka zdála nedostatečně vyjádřena nebo dvojsmyslná. Ale v polemice jsou slova, kterými v dané chvíli operujeme, a ocenění celkové politiky dvě velmi rozdílné věci.

V roce 1918 nebo 1919 uveřejnil jakýsi pan R. v Americe sbírku článků Leninových a mých, psaných za války, a zejména oněch, které jsem napsal o otázce Spojených států evropských, tehdy sporné. Jak se k tomu stavěl Lenin? Napsal toto: “...Americký soudruh R., jež vydal veliký svazek článků, psaných Trockým a mnou, podáváje tímto způsobem přehled dějin ruské revoluce, má zcela pravdu.” (Leniny Spisy, svazek XVII, str. 96.)

5. Nebudu se šířit o tom, jak si počínala většina mých nynějších pronásledovatelů na počátku únorové revoluce. Po této stránce by se dalo vyprávět mnoho zajímavého o Skvorcovu-Stěpanovi, o Jaroslavském a o mnohých jiných. Přestanu na několika slovech o soudr. Melničanském, jež se v novinách pokoušel vydávat falešná svědectví o mém konání v květnu a v červnu 1917.

V Americe znal Melničanského každý jako menševika. Zápasu bolševiků a mezinárodních revolucionářů proti sociálpatriotismu a centrismu se Melničanský vůbec neúčastnil. Na všechny otázky tohoto druhu odpovídal mlčením. Stejně si počínal i za internování v kanadském koncentračním táboře, kde byl čirou náhodou (jako mnoho jiných ostatně) zavřen se mnou a s Čudnovským. Čudnovský a já jsme se nikdy nesdíleli s Melničanským o plány, které jsme kuli do budoucna. Ale poněvadž jsme byli nuceni žít jeden vedle druhého v téže táboře, rozhodli jsme se s Čudnovským, že se ho zcela přímo zeptáme, zda bude po návratu do Ruska pracovat s menševiky či s bolševiky. Ke cti Melničanského se musí říci, že nám odpověděl: “S bolševiky.” Teprve po této odpovědi jsme s Melničanským mluvili jako se soudruhem.

Přečtěte si, co o tom Melničanský napsal r. 1924 a 1925. Všichni ti, kdož pozorovali Melničanského v Americe, mohou jen pokrčit rameny. Ale proč mluvit o Americe? Stačí poslechnout si kteroukoli řeč Melničanského, aby si člověk uvědomil, že je to úředník-oportunista, jemuž je purcellismus bližší než leninismus.

6. Když naše skupina přijela do Petrohradu, přivítal ji na Finském nádraží jménem ústředního výboru bolševické strany jeho člen Feodorov. V mém proslovu se přímo dotkl otázky příštího programu Revoluce: diktatury proletariátu a socialistické vývojové linie. Vyjádřil jsem svůj plný souhlas s tímto způsobem nazírání na úkoly Revoluce. Později mi Feodorov vykládal, že nejdůležitější odstavec jeho řeči byl formulován v soulase s Leninem, nebo ještě přesněji na žádost Lenina, jež arci pokládal tuto otázku za jednu z rozhodujících podmínek spolupráce.

7. Nevstoupil jsem do bolševické organizace hned po svém příjezdu z Kanady. Proč? Stalo se tak proto, že byly mezi námi rozpory? Dnes jde o to, aby se nějaké našly. Ale ti, kdož byli roku 1917

ohniskem bolševické organizace, vědí, že od prvního dne nebylo o nějakém rozporu mezi mnou a Leninem vůbec řeči.

Když jsem přijel do Petrohradu, nebo lépe řečeno, když jsem sestoupil na Finském nádraží z vlaku, oznámili mi přátelé, kteří mi přišli naproti, že existuje v Petrohradě organizace internacionálních revolucionářů (zvaná jinak "meziokresovou"), která oddaluje splnutí s bolševiky. Skutečně také několik vedoucích členů této organizace učinilo řešení této otázky závislým na mém příjezdu. Urický, Joffe, Lunačarský, Jurěněv, Karachan, Vladimirov, Manuilský, Pozern a Litkens byli kromě jiných členy této organizace, která čítala asi 3000 petrohradských dělníků.

V poznámkách ke XIV. svazku Leninových Spisů je tato organizace charakterizována takto: "K válce zaujali členové meziokresové organizace stanovisko internacionální a svou taktikou se blíží bolševismu" (str. 488-489).

Hned v prvních dnech po svém příjezdu jsem prohlásil nejprve Kameněvovi, pak redakci Pravdy, oficiálního orgánu ruské komunistické strany, v přítomnosti Leninově, Zinověvové a Kameněvové, že jsem hotov vstoupit ihned do bolševické organizace, ježto mezi námi není žádných rozporů, ale že jde o to, aby se do strany přivedli také "meziokresové organizace". Vzpomínám si, že se mne tehdy kdosi otázel, jakým způsobem se podle mého mínění dá sloučení provést (šlo o to, který člen má vstoupit do redakce Pravdy, který do ústředního výboru atd.). Odpověděl jsem, že se mi tato otázka nezdá nijak politicky důležitou, není-li jinak mezi námi rozpor. Někteří z členů "meziokresové organizace" oddalovali splnutí kladením všelijakých podmínek. Jako vždy za takových okolností vystaly tu staré hněvy, stará nedůvěra atd., nahromaděné mezi petrohradským výborem strany a "meziokresovou organizací". To jediné bylo příčinou jejich opožděného splnutí.

8. Soudruh Raskolnikov popsal v poslední době mnoho papíru, aby postavil proti sobě řádky Leninovy a moje z r. 1917. Bylo by příliš zdouhavé, abych je tu citoval, a konečně, ony se ničím neliší od jiných takových falsifikací. Ale naproti tomu není snad na škodu připomenout si slova, která týž Raskolnikov napsal o této periodě předtím:

"Ohlasy rozporů z předválečné doby docela zmizely. Mezi taktikou Leninovou a Trockého nebylo vůbec rozdílu. Toto sblížení, jež se rýsovalo už za války, nabylo přesných forem, jakmile se Lev Davidovič (Trockij) vrátil do Ruska. Hned po několika prvních řečech jsme my všichni staří leninovci cítili, že je náš." (Ve vězení Kerenského, Proletarskaja Revolucia, č. 10-22, 1923, str. 150-152.)

Tato slova nebyla napsána k nějakému svědectví nebo dementi, nýbrž zcela prostě vypravovala, jak se věci měly. Později Raskolnikov dokázal, že dovede vypravovat i to, co nikdy neexistovalo. Při novém vydání svých článků, uveřejněných historickou sekci strany, Raskolnikov pečlivě vyklestil narážky na to, co bylo, a nahradil je vlastními výmysly. Raskolnikov jistě nebyl sám, ale jeho příklad je příliš frapantní. V kritice II. svazku mých děl (Krasnaja Nov, čísla 7-8, 1924, str. 395-401) Raskolnikov se táže: "Jaké bylo r. 1917 stanovisko samého soudruha Trockého?" A odpovídá: "Trockij se stále ještě pokládal za člena téže menševické strany jako Ceretělli a Skobelev."

A dále: "Soudruh Trockij ještě přesně nevyznačil své stanovisko k bolševismu a menševismu. V tu dobu Trockij sám zaujímal na rozcestí pozici nejistou a váhavou."

Pomyslíte si snad, jak je možno sloučit tato dvě prohlášení, opravdu nestydatá, s řádkami téhož Raskolnikova, citovanými výše, že totiž "ohlasy rozporů z předválečné doby úplně zmizely"? Nevyznačil-li Trockij přesně své stanovisko k bolševismu a menševismu, jak tedy je možné, že "jsme my všichni staří leninovci cítili, že je náš"?

To není všechno. V jednom článku téhož Raskolnikova, uveřejněném v r. 1923 v žurnále Proletarskaja Revolucia, čís. 5, str. 71-72, pod titulem Červencové dni je řečeno: "Lev Davidovič (Trockij) nebyl ještě formálně členem naší strany, ale ve skutečnosti od svého návratu z Ameriky neustále v jejím středu pracoval. Každým způsobem jsme naň po jeho první řeči v Sovětu pohlíželi jako na jednoho z vůdců naší strany."

Myslím, že je to dost jasné a že by bylo nesnadné, dát tomu jiný význam. Ale co dělat? Je třeba

zhosťit se svého úkolu. A jakého "úkolu"! Systematicky organizovaná nenávisť, udržovaná rozkazy a cirkuláři. Aby chování Raskolnikovovo – jež konečně je příznačné nejen pro jeho osobu, nýbrž pro celý způsob výchovy a vedení – vyniklo ve vši své kráse, je třeba úplněji citovat jeho článek Ve vězení Kerenského. Práví se tam toto:

"Trockij měl k Vladimíru Iljiči nesmírnou úctu. Stavěl ho výše než všechny současníky, které mu bylo dáno poznat v Rusku i v cizině. Na způsobu, kterým Trockij o Leninovi mluvil, bylo vidět oddanost žáka. V tu dobu měl Lenin za sebou třicet let bojovné práce ve službách proletariátu, Trockij dvacet let. Ohlasy rozporů z předválečné doby úplně zmizely. Mezi taktikou Leninovou a Trockého nebylo vůbec rozdílu."

"Toto sblížení, jež se rýsovalo už za války, nabylo přesných forem, jakmile se Lev Davidovič vrátil do Ruska. Hned po několika prvních řečech jsme my všichni staří leninovci cítili, že je náš."

Samo sebou se rozumí, že svědectví Raskolnikovovo o postavení Trockého k Leninovi nijak mu nebrání v uveřejnění "dopisu Trockého Čchejdzemu", aby informoval mladé členy strany. Je třeba dodat, že při své práci mě Raskolnikov často vídal v roce 1917, že mě zavedl do Kronštadu, několikrát mě žádal o radu ve vězení i jinde. Po této stránce jsou jeho vzpomínky vzácným svědectvím, kdežto jeho pozdější rektifikace nejsou nic jiného než výsledek falsifikační práce konané na rozkaz. Než se rozloučíme s Raskolnikovem, poslechněme si jeho vzpomínky na čtení protokolu o výslechu Jermolenkové, týkajícího se mimo jiné německého zlata.

"Při čtení tohoto protokolu jsme občas zasáhli ironickou poznámkou, ale když lhotejný hlas vyšetřujícího soudce přišel ke jménu ze všech nejdražšímu, ke jménu našeho soudruha Lenina, Trockij se nezdržel; uhodil pěstí o stůl, vztyčil se celou svou postavou a prohlásil rozhořčeně, že odmítá vyslechnout tato podlá a lživá nařčení. Nemohouce se zdržeti odporu před zřejmým falšováním událostí, přidali jsme se všichni bez výjimky a vše k soudruhovi Trockému."

Odpor k "zřejmému falsifikování" je něco zcela přirozeného. Ale i při všem pohrdání drobnými falsy Raskolnikova samého (která rovněž byla dosti zřejmá) tážeme se maně: "Jaké je asi mínění dnešního Raskolnikova, jenž prošel školou stalinovskou, o nejnovějším výmyslu Jermolenkové, týkající se Wrangelova důstojníka a kontrarevolučního komplotu?"

KVĚTEN – ŘÍJEN 1917

9. Množství dokumentů, vydaných bolševiky, bylo v květnu, červnu a červenci 1917 psáno nebo diktováno mnou. Zejména pak prohlášení bolševické frakce na sovětském kongresu o připravované vojenské ofenzivě (I. sovětský kongres), dále dopis ústředního výboru strany ústřednímu výkonnému výboru ve dnech červencové demonstrace atd. Několikrát jsem se setkal s některými tehdejšími bolševickými rezolucemi, jichž jsem autorem, nebo v jejichž redakci mám podíl. Všichni soudruzi vědí, že v řečech, které jsem pronesl na shromážděních všeho druhu, jsem se vždycky ztotožňoval s bolševiky.

10. Nedávno se, nevím už který, novomódní "marxistický historik" pokoušel objevit rozpory mezi mnou a Leninem ve dnech červencových. Každý se hrne se svou troškou do mlýna, aby mu to bylo stonásobně vynahrazeno. Člověk musí přemáhat odpor, aby se vůbec zabýval vyvracením takových lží. Osobní vzpomínky nechám stranou a omezím a odvolám se jen na dokumenty. V své deklaraci k Provisorní vládě jsem napsal:

"1. Přijímám základní stanovisko Leninovo, Zinověvovo a Kameněvovo. Šíře jsem je rozvinul v žurnále Vpered a vůbec ve všech svých řečech.

3. Fakt, že nejsem v redakci Pravdy a že nejsem organizován v bolševické straně, lze vysvětlit nikoli rozpory politickými, nýbrž smyslem naší politické činnosti, která dnes pozbyla důležitosti." (Trockij, Sebrané spisy, sv. III, část I, str. 165-166.)

11. Po červencových událostech svolalo sociálně-revolucionářsko-menševické byro ústředního výkonného výboru schůzi tohoto výboru. Bolševická frakce mě jmenovala na schůzi referentem o tehdejší situaci a o programu strany. To se stalo před formálním splnutím a přesto, že Stalin byl právě v Petrohradě. "Marxističtí historikové" nové školy ještě tehdy neexistovali a bolševici, kteří se tam shromáždili, schválili jednomyslně hlavní myšlenky mé zprávy, týkající se červencových událostí a programu strany. Stopy toho lze najít v novinách a zejména ve vzpomínkách N. J. Muralova (vrchního velitele moskevského vojska).

12. Je všeobecně známo, že Lenin neoplýval přílišnou důvěrou k osobám, šlo-li o ideje nebo o zaujetí zásadního stanoviska v nesnadné politické situaci, a že byl tím méně laskavý k revolucionářům, kteří předtím nebyli v bolševické straně. Právě červencové události odstranily poslední stopy starých bariér. V dopise, adresovaném ústřednímu výboru a jednajícím o seznamu bolševických kandidátů do Ústavodárného shromáždění, napsal Vladimír Iljič:

"Je zcela nepřipustno, aby tak velký počet kandidátů byl brán z osob málo vyzkoušených, vstoupivších teprve zcela nedávno do naší strany (např. Larin)... Je nezbytno, listinu rychle zrevizovat a opravit..."

"Naproti tomu je zřejmo, že by nikoho nenapadlo diskutovat např. kandidaturu L. D. Trockého, protože L. D. Trockij, hned jak se vrátil, zaujal stanovisko internacionální; 2. bojoval mezi členy meziokresní organizace za splnutí; 3. ve vážných chvílích červencových ukázal se na výši svého úkolu jako oddaný bojovník strany revolučního proletariátu. Že se o mnohých novopečených členech strany, kteří v seznamu figurují, totéž říci nedá, je jasné..." (První legální bolševický výbor v Petrohradě r. 1917, Historická sekce strany, Leningrad, str. 303-306.)

13. O našem stanovisku k přípravnému parlamentu bylo diskutováno za Leninovy nepřítomnosti. Ujal jsem se slova jako referent bolševických bojkotistů. Je známo, že většina bolševické frakce moskevského Demokratického shromáždění vyslovila se proti bojkotování. Lenin byl rozhodným přívržencem menšiny. Napsal o tom ústřednímu výboru toto:

"Předběžný parlament nutno bojkotovat. Je třeba vstoupit do sovětu dělnických, vojenských a selských poslanců, do syndikátů, a vůbec jít k masám. Je třeba svolat je k boji. Musí se jim dát jasné a přesné heslo a vyhnat bonapartistickou tlupu Kerenského s jeho falešným předběžným parlamentem z této cerešělovsko-buligynské dумы. Ani po aféře Kornilovově nechťeli menševici a sociální revolucionáři přijmout náš kompromis, aby byla moc v pokoji odevzdána sovětům (v nichž jsme doposud neměli většiny); a znovu se jali válet v bahně nechutných a mrzkých kombinací s kadety. Pryč s menševiky a sociálními revolucionáři! Potírejme je nelítostně! Vyžeňme je bez milosti ze všech revolucionářských organizací, žádné dohodování, žádné styky s těmito přáteli Kiškinovými, s těmito kornilovskými vlastníky pozemků a kapitalisty!

V sobotu dne 23. září.

Trockij byl pro bojkotování. Bravo, soudruhu Trockij! Bojkotismus je však mrtev v oné části bolševické frakce, která se účastnila Demokratického shromáždění. Ať žije bojkot!"

(Proletarskaja Revolucia, čís. 3, 1924.)

14. O mé účasti v říjnové revoluci je ve XIV. svazku Leninových Spisů řečeno: "Když se petrohradský sověť dostal do rukou bolševiků, byl Trockij zvolen jeho předsedou a v této funkci organizoval a vedl odboj z 25. října." (str. 482).

Ať Historická sekce strany – a ne-li ona, tedy budoucí sekce – rozhodne, co je v tom pravdivého a falešného. Buď jak buď, Stalin v posledních letech kategoricky popírá přesnost tohoto výroku a prohlašuje:

"Musím říci, že soudruh Trockij nemohl hráti a nehrál žádnou zvláštní úlohu v říjnovém odboji a že jako předseda petrohradského sovětu přestával na vykonávání vůle příslušných instancí strany, které řídily každý krok soudr. Trockého." A dále: "Soudruh Trockij, muž v říjnovém období pro naši stranu

celkem nový, nehrál a nemohl hrát žádnou zvláštní úlohu ani ve straně, ani v říjnovém odboji.” (J. Stalin: O trockismu. Trockismus či leninismus, str. 68-69.)

Vydávaje toto svědectví, Stalin patrně zapomněl na to, co on sám řekl dne 6. listopadu 1918, při prvním výročí Revoluce, když skutky a události byly ještě v paměti všech čerstvé. Už tehdy Stalin započal proti mně činnost, kterou pak později vyvinul tak dokonale. Ale v tu dobu musel jednat s opatrností a obezřelostí mnohem větší. V článku, nazvaném “Úloha vynikajících pracovníků strany” a uveřejněném v Pravdě (čís. 241), napsal: “Celé dílo praktické organizace odboje bylo vykonáno pod přímým vedením Trockého, předsedy petrohradského sovětu. S úplnou jistotou se dá říci, že za rychlý přechod vojska k sovětu a za obratnou organizační práci válečného revolučního komitétu může strana především a zejména děkovat soudruhovi Trockému.”

To nebylo tehdy psáno za účelem nějaké přemrštěné chvály – Stalinův cíl byl právě opačný: chtěl totiž svým článkem “předejít” přečeňování úlohy Trockého (a proto byl ten článek napsán!) – ale dnes se to právě z pera Stalina zdá zcela neuvěřitelné. Tehdy ovšem nebylo možno mluvit jinak! Že člověk pravdomluvný má tu výhodu, že si neodporuje ani tehdy, když mu selže paměť, kdežto člověk nepoctivý, lživý a nesvědomitý si vždycky musí připomínat, co kdy řekl, aby se za to nemusel stydět – to není nic nového.

15. S pomocí Jaroslavského se teď Stalin pokouší sestřít novou historii organizace říjnové revoluce, opíraje se o existenci “praktického ústředí pro organizaci a řízení odboje” při ústředním výboru, jehož Trockij nebyl členem. Ale ani Lenin nebyl členem této komise. To samo už je dostatečným důkazem, že organizační důležitost této komise byla zcela podřadná. Nepůsobila vůbec samostatně. Teď se pracuje o vytvoření legendy o této komisi jen proto, že Stalin byl jejím členem. V této komisi byli “Sverdlov, Stalin, Džeržinský, Bubnov, Urický”. Jakkoli je mi odporné, hrabat se v špině, dovolte mi, abych jako účastník dosti blízký a svědek tehdejších událostí vydal toto svědectví:

Je samozřejmé, že není třeba objasňovat úlohu Leninovu. V té době jsem často vídával Sverdlova, žádal jsem ho o radu, obracel jsem se na něj, potřeboval-li jsem někoho, pak Kameněva, jenž, jak je známo, měl tehdy postavení trochu zvláštní – postavení, které sám od té doby uznal za pochybené – jenž však se přes to velmi činně účastnil revolučních událostí. Rozhodnou noc z 25. na 26. říjen jsme strávili, Kameněv a já, v místnosti revolučního válečného výboru, odpovídali jsme na telefonické dotazy a dávali jsme rozkazy. Ale přes nejlepší vůli upamatovat se, je mi vskutku nemožno říci, v čem toho rozhodného dne přesně záležela úloha Stalina. Já jsem se na něj neobrátil o radu nebo o pomoc ani jednou. Nebyl nijak iniciativní. Neslyšel jsem od něho žádného osobního návrhu. A žádný “marxistický historik” nové školy tu nic nezmůže.

NEZBYTNÝ DODATEK

V posledních měsících si Stalin a Jaroslavský dali mnoho práce, aby dokázali, že “praktické ústředí pro organizaci a řízení odboje”, založené ústředním výborem a složené ze Sverdlova, Stalina, Bubnova, Urického a Džeržinského, bylo opravdu v čele Revoluce. Stalin zdůrazňuje, že Trockij nebyl jeho členem. Ale bohužel, pro zřejmou nedbalost stalinovských historiků byl teprve teď nalezen v Pravdě z 2. listopadu 1927 (to jest, když už tento dopis byl napsán) výtažek z protokolů ústředního výboru z 16.-29. října 1917:

“Ústřední výbor organizuje revoluční vojenské ústředí, složené ze soudruhů Sverdlova, Stalina, Bubnova, Urického a Džeržinského. TOTO ÚSTŘEDÍ TVOŘÍ NEROZLUČNÝ CELEK SE SOVĚTSKÝM REVOLUČNÍM VÝBOREM.”

Tento revoluční sovětský výbor a vojenské revoluční ústředí jsou tedy jedno a totéž. Jiný sovětský orgán k vedení Revoluce neexistoval. Proto oněch pět soudruhů, jmenovaných ústředním výborem, mělo doplnit vojenské revoluční komité, jehož byl Trockij předsedou. Je samozřejmé, že nebylo

nutné jmenovat Trockého po druhé, poněvadž už byl předsedou této organizace. Jak je nesnadno předělávat historii, když už je hotova! (11. listopadu 1927.)

HISTORIK ŘÍJNOVÉ REVOLUCE

V Litevském Brestu jsem napsal brožuru o říjnové revoluci. Tato knížka byla mnohokrát vydána v nejrůznějších jazycích. Nikdo mi nikdy neřekl, že bych tam byl něco důležitého opominul, nebo že by tam scházela zmínka o vedoucím, hlavním orgánu odboje, o “vojenském revolučním ústředí”, jehož členy byli Stalin a Bubnov. Zná-li tak špatně historii říjnové revoluce, proč mě tedy někdo na tento omyl neupozornil? Proč se tedy v prvních letech revolučních beztrestně používalo mé knihy jako příručky ve všech školách strany?

A to není všechno. Ještě r. 1922 soudila organizační kancelář ústředního výboru, že jsou mi dějiny říjnové revoluce dostatečně známy. Podávám tu svědectví velmi krátké, ale výmluvné:

“Čís. 14.302

V Moskvě dne 24. května 1922

Soudruhu Trocký,
zasíláme Vám výtazek z protokolu schůze organizační kanceláře ústředního výboru ze dne 22. května 1922, č. 21:

“Soudruhu Jakovlevovi je svěřeno složit k 1. říjnu za vedení soudruha Trockého příručku historie říjnové revoluce.”

Sekretář (propagační sekce)

Podpis.”

To bylo v květnu 1922. Moje kniha o říjnové revoluci a kniha o událostech z roku 1905 vyšla v několika vydáních už předtím a byla jistě dobře známa organizační kanceláři, jejímž předsedou byl tehdy Stalin. Přes to však organizační kancelář uznala nutným svěřit redakci příručky o říjnové revoluci mně. Proč? – Je zřejmo, že oči Stalina i stalinovců se otevřely nad “trockismem” teprve tehdy, když se oči Leninovy zavřely – navždy.

ZMIZELÉ DOKUMENTY

16. Po říjnových událostech nastaly vážné rozpory ve vedoucích kruzích strany, jak se zachovat k ostatním stranám “socialistickým”. (Homogenní vláda bolševická či dohoda s menševiky a sociálními revolucionáři?) Ve dnech 1.-14. listopadu promluvil o tom Lenin na schůzi petrohradského výboru. Protokoly ústředního výboru z roku 1917 byly uveřejněny k 10. výročí říjnové revoluce. V tomto vydání byl původně uveden protokol z 1.-14. listopadu 1917. V prvním stručném vydání byla o tomto protokolu zmínka, ale později byla odtamtud na rozkaz shora odstraněna, aby o něm strana nevěděla. Proč se tak stalo, je nasnadě. O otázce dohody s ostatními stranami “socialistickými” se Lenin na této schůzi vyjádřil takto:

“Co se týče dohody, o té se vůbec vážně nedá mluvit. Trockij řekl už dávno, že sjednocení je nemožné. Trockij to pochopil a od té doby není nad něj lepšího bolševika.”

Jeho řeč se končila heslem: “Žádná dohoda – homogenní vláda bolševická!” Proslýchá se, že rozkaz o odstranění protokolu přišel z Historického institutu strany pod záminkou, že Leninova řeč “zřejmě” nebyla dobře zaznamenána. Opravdu: Leninova řeč se nikterak nesrovnává s historií říjnové revoluce tak, jak se píše dnes.

17. Stojí za upozornění, že onen protokol ze schůze petrohradského výboru strany je ukázkou Leninova postupu ve věcech disciplíny, když se pod rouškou disciplíny měla schovat linie politiky

čistě oportunní. O raportu soudruha Feiniksteina Lenin prohlásil:

“Dojde-li k roztržce, jakáž pomoc! Budete-li mít většinu, chopte se moci v ústředním výkonném výboru a jednejte. My, my půjdeme k námořníkům.”

A právě tímto způsobem, smělým, radikálním a nesmlouvavým, jímž Lenin otázku dal, uchránil stranu od roztržky. Železná disciplína, ale na revolučním podkladě. Čtvrtého dubna řekl Lenin na konferenci strany (jejíž protokol Stalin před stranou schoval): “I naši bolševici mají důvěru k vládě. Lze to vysvětlit jen opojením revolučních dnů. To je smrt socialismu. Soudruzi, vy máte k vládě důvěru? Je-li tomu tak, tedy se naše cesty rozcházejí.” A dále: “Doslychám se, že v Rusku existuje hnutí ve prospěch jednoty, jednoty s těmi, kteří jsou pro válku až do vítězného konce. To je zrada socialismu. Myslím, že je lépe být sám – jako Liebknecht, jeden proti stu desítí.”

18. Proč Lenin formuloval tak ostře otázku jednoho proti stu desítí? Protože se na květnové konferenci 1917 projevovaly polobojoavné a polokompromisní tendence velmi silné. Na této konferenci podporoval Stalin rezoluci krasnojarského sovětu, v níž se pravilo: “Je třeba podporovat akci provisorní vlády, pokud vyhovuje požadavkům revoluční třídy dělnické a selské v průběhu revoluce.”

Ne jenom to. Stalin dokonce byl přívržencem jednoty s Ceretěllim, jak o tom svědčí přesný výťah z protokolu:

Denní pořádek: Návrh jednoty s Ceretěllim. “Stalin: Jest naší povinností přijmout. Musíme definovat svůj vlastní návrh na uskutečnění jednoty. Jednota je možná na základech, položených v Zimmerwaldu a Kienthalu.”

Na námítky několika členů konference, že by jednota byla příliš různorodá, odpovídá Stalin: “Proč bychom předbíhali události a předcházeli neshody? Strana bez rozporů je strana bez života. V lůně strany si vyřídíme malé neshody.” Stalin soudil, že neshody s Ceretěllim jsou “malé neshody”. Vůči stranníkům Ceretělliho byl Stalin přívržencem široké demokracie: “Strana bez rozporů je strana bez života.”

19. A nyní mi dovolu, abych se zeptal Vás, soudruzi, kteří jste v čele Historického institutu strany, proč jste doposud neuveřejnili protokol z březnové konference strany z roku 1917? Posíláte dotazníky, opatřené nesčíslnými rubrikami. Sbíráte i nejmenší podrobnosti, z nichž některé jsou naprosto bezvýznamné. Proč skrýváte pod pokličkou protokoly březnové konference, které jsou pro dějiny strany tak důležité? Tyto protokoly jsou ukázkou náklady vedoucích živlů strany před Leninovým návratem do Ruska. Tázal jsem se několikrát sekretariátu ústředního výboru a kanceláře ústřední kontrolní komise, proč Historický institut skrývá tyto dokumenty jedinečné důležitosti? Vy ten dokument znáte. Vy jej máte. Vy jej neuveřejňujete proto, že způsobem co nejkrutějším kompromituje politickou linii Stalinovu z konce března a začátku dubna, to jest v době, kdy se Stalin pokoušel vytvořit svoji vlastní politickou linii.

20. V téže řeči, kterou Lenin proslovil na konferenci dne 4. dubna, prohlásil: “Pravda žádá na vládě, aby se zřekla anexí. Je to pošestilost a křiklavá směšnost od ...”

Protokol není úplný. Jsou v něm mezery, ale hlavní myšlenka a účel řeči jsou dokonale jasné. Stalin byl jedním z redaktorů Pravdy, psal články s tendencí pro válku a podporoval provisorní vládu, “pokud” ji považoval za nutnou v tomto smyslu. S jistými výhradami si Stalin blahopřál k manifestu Ceretělliho a Kerenského Všem národům, lživému sociálně patriotickému to dokumentu, nad nímž se Lenin velmi rozhořčoval. A proto Vy tedy – a jedině proto, soudruzi z Historického institutu – neuveřejňujete protokol z březnové konference strany z r. 1917 a skrýváte jej před stranou.

21. Citoval jsem výše Leninovu řeč na schůzi petrohradského výboru strany ve dnech 1.-14. listopadu. Kde byl ten protokol uveřejněn? Nikde. Proč? Protože jste to zakázali. Nedávno vyšla sbírka protokolů prvního petrohradského legálního výboru z r. 1917. Původně tato sbírka obsahovala protokol ze schůzí z 1.-14. listopadu, tak jak je tomu v stručném výtahu, předtím už složeném.

Později, na rozkaz Historického institutu byl ten protokol odstraněn pod směšnou zámkou, že Leninova řeč byla "zřejmá" sekretářem špatně zaznamenána. V čem záleží tato "zřejmá" deformace? – V tom, že je Leninova řeč nemilosrdným vyvrácením falešných tvrzení historické školy Stalinovy a Jaroslavského o Trockém. Všichni, kdož znají způsob Leninova řečnění, uznají bez váhání autentičnost napsaných vět. Za Leninovými slovy o dohodě, za jeho hrozbou: "My, my půjdeme k námořníkům" ožívá tehdejší Lenin. Vy jste ho před stranou schovali. Proč? Pro jeho mínění o Trockém. Pro nic jiného.

Udržujete v tajnosti protokoly březnové konference z roku 1917, poněvadž je v nich Stalin kompromitován. Skrýváte protokol schůze petrohradského komitétu jen proto, že brání falsifikační práci, namířené proti Trockému.

22. Dovolte, abych Vám mimochodem připomenul epizodu, týkající se soudruha Rykova: Opětne otíštění Leninova článku ve sbírce Leninova institutu, obsahujícího několik nepříjemných řádek o Rykovu, překvapilo mnoho soudruhů. Právě se tam to:

"Rabotčaja Gazeta, orgán ministeriálních menševiků, chce nás zranit, připomínáje nám, že roku 1911 zatkla policie bolševika-smiřovatele Rykova, aby měli plnou volnost bolševici naší strany před volbami do IV. Dumy (Rabotčaja Gazeta na to klade zcela zvláštní důraz)."

Tak zařazuje Lenin Rykova v r. 1917 mezi bolševiky beze strany. Jak je možné, že se tyto řádky dostaly na světlo? Což se nyní neuvádějí z Leninových spisů jen pasáže, kritizující velmi ostře opozici? Pokud jde o představitele nynější majority, je dovoleno citovat jen pochvaly (existují-li). Jak se tedy stalo, že výše uvedené věty mohly vyjít tiskem? Všichni si vysvětlují ten fakt stejným způsobem: Stalinovští historikové si uvědomují, že vůči Rykovovi je třeba už (už, už?) jednat s úplnou objektivností.

NĚCO O JAROSLAVSKÉM

23. Devět desetin svých pomluv a fals věnuje Jaroslavský autorovi těchto řádek. Je těžko představit si lži tak spletité a jedovaté zároveň. Mýlil by se, kdo by myslil, že Jaroslavský byl vždycky takový. Psával dokonce jinak. Právě tak těžce, právě tak suchopárně, ale ve smyslu diametrálně opačném. Už na jaře r. 1923 věnoval Jaroslavský článek politickým a literárním počátkům autora této knihy. Článek ten je mocný chvalozpěv, při čtení nesnesitelný. Dá se citovat jen s velkým sebezapřením. Ale je třeba odhodlat se k tomu. Jako anketér Jaroslavský s rozkoší staví komunistům před oči, že se provinili, uveřejňující Leninův "testament", Leninovy dopisy o národní otázce a jiné podezřelé dokumenty, v nichž se Lenin odvažuje kritizovat Stalina. Budeme tedy Jaroslavského konfrontovat s jeho vlastními řádky:

"Skvělá literární a žurnalistická činnost soudruha Trockého – napsal Jaroslavský r. 1923 – vynesla mu universální jméno "krále pamfletářů". Tak ho jmenuje anglický spisovatel Bernard Shaw. Ti, kdož po čtvrt století sledovali tuto činnost, mohli se přesvědčit, jak se tento talent pamfletáře a polemisty vyvinul, povznesl a zmohutněl v letech naší proletářské revoluce. Ale hned od počátku této činnosti jsme dobře cítili, že máme před sebou veliký talent. Všechny jeho články v novinách překypovaly inspirací. Všechny vynikaly smyslem pro rozmanitost a výmluvností; a to se tehdy psalo pod svěřákem carské cenzury, která mrzčila smělé myšlenky a formy těch, kdo se pokoušeli vymknout se jí a povznést se nad obyčejnost. Ale tak mocné byly podzemní síly plodivé, tak silně bušilo srdce probouzejícího se národa, tak prudké byly vyvstávající antagonismy, že nebylo censorsa, který by byl mohl udusit tvořivého ducha, jenž prýštil z osobností tak velikých, jako byla postava L. D. Trockého.

Mnozí z nás viděli jste dosti známou fotografii Trockého z mládí: výbojná kštice, výrazné rty, mocné čelo, kde vřel už nezkroutný příval obrazů, myšlenek a duševních schopností, které někdy soudruha Trockého sváděly s hlavní dějinné cesty a nutily ho jít buď po dráze příliš odlehlé, nebo naopak dát se

odvážně slepými uličkami. Ale v každém jeho počínání jsme viděli muže hluboce oddaného Revoluci, stvořeného k úloze tribuna, jehož ostrý jazyk, pružný jako ocel, řezal protivníky na kusy a jehož pero dávalo plnými rukama (?) mistrovská díla překypující myšlenky."

A dále: "Články, které máme, zahrnují dobu dvou let od 15. října 1900 do 12. listopadu 1902. Sibiřané byli vášnivými čtenáři těchto skvělých článků a čekali netrpělivě na jejich uveřejnění. Jenom někteří znali jejich autora a ti, kteří znali Trockého, tehdy ještě netušili, že se stane jedním z uznávaných vůdců revolucionářské armády a největší revoluce na světě."

A na konec: "Soudruh Trockij odůvodnil později svůj protest proti pesimismu rozvrácené ruské inteligence (hm!). Odůvodnil jej nikoli slovy, nýbrž skutky, ruku v ruce s revolucionářským proletariátem velké proletářské revoluce. Musil k tomu mít velikou sílu. Sibiřská kampaň ji v něm nezabila: přesvědčila ho jen o nutnosti smést celý ten režim, za něhož to, co líčil, bylo možné." (Sibirskije Ognj, č. 1-2, leden-duben 1923.)

Obrátil-li se Jaroslavský v svých pozdějších tvrzeních o 180°, musím přese všechno uznat, že v jistém smyslu si zůstává úplně věren: jeho chvalozpěvy právě tak jako jeho pomluvy jsou stejně nenesitelné.

PŘÍPAD OLMINSKÉHO

24. Je známo, že mezi pronásledovateli "trockismu" Olminský nebyl na posledním místě. Rozhořčoval se jmenovitě nad mou knihou o roce 1905, která vyšla původně německy. Ale i Olminský měl o tom dvoje mínění: jedno za Lenina, jedno za Stalina.

V říjnu roku 1921 rozvířil kdosi otázku publikace mé knihy "1905" Historickým institutem strany. Olminský mi k té příležitosti napsal tento dopis:

"Drahý Lve Davidoviči,

Historický institut by arci velmi rád vydal Vaši knihu rusky. Ale jde o to, kdo ji má přeložit. Překlad knihy Trockého nesvěříme přece komukoli! Všechna krása a zvláštnost jeho stylu mohly by vzít za své. Snad byste ze své důležité státní práce mohl věnovat hodinu této práci, rovněž důležité. Snad byste ji mohl diktovat do psacího stroje?

Ještě něco: Snad byste mohl připravit úplné vydání svých literárních děl? Mohl byste to svěřit někomu, kdo by to prováděl pod vaším dozorem. Je už čas! Ne-li, nová generace, která zná jen nedostatečně dějiny strany, která nezná staré ani nové spisy svých vůdců, mohla by se dostat na špatnou cestu. Vracím Vám Vaši knihu s nadějí, že mi ji vrátíte s ruským textem.

Váš oddaný

M. OLMINSKÝ 17. 10. 1921

Tak se vyjadřoval Olminský koncem r. 1921, totiž dávno po neshodách, jež se týkaly brestlitevského míru a syndikátů, po neshodách, jimž se později Olminský & spol. snažili dát nesmírnou důležitost. Koncem roku 1921 pokládal Olminský vydání knihy "1905" za "důležitou státní práci". Olminský dával iniciativu k vydání mých sebraných spisů a soudil, že jsou nezbytné k výchově členů strany. Na podzim 1921 Olminský už nebyl členem Mládeže... Znal minulost. Věděl lépe než kdo jiný, v čem jsem se rozcházel s bolševismem. On sám se mnou v uplynulých letech polemizoval. To všechno mu nebránilo, aby na podzim 1921 nenaléhal, abych vydal své sebrané spisy ku prospěchu mladé generace. Byl snad Olminský r. 1921 "trockistou"?

NĚKOLIK SLOV O LUNAČARSKÉM

25. Lunačarský je též jedním z pronásledovatelů opozice. Právě tak jako ostatní i on nás obviňuje

z pesimismu a skepticizmu. Tato úloha se mu velmi dobře hodí. I Lunačarský pracuje nejen o vybudování protikladu mezi trockismem a leninismem, nýbrž i o tom, aby rozšířil všelijaké výmysly osobního rázu. Jako všichni ostatní i Lunačarský je schopen psát o téže otázce brzy tak, brzy onak. V roce 1923 vydal brožuru *Revoluční siluety*. Tato brožura mi věnuje jednu kapitolu. Nebudu ji citovat pro výstřední přepínání v chvále. Zmíním se jen o dvou pasážích, kde Lunačarský mluví o mém stanovisku k Leninovi:

“Trockij je povaha ironická a velitelská. Po splynutí projevoval a stále projevuje jen vůči Leninovi dojemnou a delikátní povolnost a se skromností, vlastní jen mužům opravdu velkým, přiznává mu první místo.” (Str. 25.)

A několik stránek předtím napsal: “Když byl Lenin zasažen ranou, jež se nám zdála smrtelná, nikdo nevyšlovi lépe než Trockij, co jsme cítili. Uprostřed strašných bouří světových událostí Trockij, tento druhý vůdce ruské revoluce, tak málo blízký sentimentalitě, prohlásil: Při pomýšlení, že Lenin může zemřít, se člověku všechny životy zdají zbytečné a nechce se mu žít.” (Str. 13.)

Co říci o lidech, kteří jsou schopni mluvit brzy to, brzy ono podle toho, jaká práce je jim svěřena?

LITEVSKÝ BREST A SYNDIKÁTNÍ DISKUSE

26. Stopy toho, co jsem dokázal příklady z roku 1917, daly by se najít i v letech pozdějších. Nechť tím nijak říkat, že by mezi Leninem a mnou nebylo vůbec bývalo rozporů: rozpory byly. Rozpory, týkající se breštilitevského míru, trvaly několik neděl a několik dní se dokonce projevovaly velmi ostrou formou.

Pokus vydávat různosti mínění o této otázce za důsledek mého “podceňování selského stavu” je směšný a v nejlepším případě vypadá jako snaha strkat mě do stejného pytle s Bucharinem, s nímž jsem neměl nic společného. V letech 1917 a 1918 jsem nemyslel nikdy ani okamžik na možnost, povolání selské masy do revoluční války. V oceňování duševního stavu selských a dělnických mas po imperialistické válce byl jsem s Leninem zajedno. Usiloval-li jsem, aby se co možná oddálila chvíle kapitulace před Hohenzollery, nečinil jsem tak proto, abych dal podnět k revoluční válce, nýbrž abych ukázal dělnickým masám německým a evropským vůbec, že neexistují žádné tajné úmluvy mezi námi a Hohenzollery, a abych povzbudil pracující třídu v Německu a v Rakousku k zesílení revoluční akce. Rozhodnutí prohlásit konec válečného stavu bez podepsání násilného míru bylo diktováno přáním vyzkoušet, jsou-li ještě Hohenzollerové schopni vést válku proti Revoluci. Toto rozhodnutí bylo přijato většinou našeho ústředního výboru a většinou naší frakce ve všeruském ústředním výkonném výboru. Lenin se na ně díval jako na menší zlo, ježto značná část vedoucích členů strany byla pro bucharinovskou “revoluční válku” v své neznalosti situace nejen selských, ale i dělnických mas. Podpisem mírové smlouvy byl tento podružný spor s Leninem odklizen a práce pak pokračovala v nejlepší shodě. Bucharin však rozvinul breštilitevské neshody s Leninem v celý systém “komunistické levice”, s níž jsem já neměl nic společného.

Mnoho inteligentních lidí se diví při nejmenší zmínce o heslu: “Ni mír, ni válka!” Zdá se jim, že odporuje samo sobě, kdežto přece mezi třídami právě tak jako mezi státy dochází někdy k poměru, který není “ani mírem, ani válkou”. Stačí si vzpomenout, že několik měsíců po Brestu, když se vyjašňovala situace za revoluce v Německu, prohlásili jsme breštský mír neplatným, aniž jsme se proto dali znovu do války s Německem. V prvních letech Revoluce jsme byli k spojencům v situaci, jež neznamenala “ani mír, ani válku”. Stejný poměr existuje vlastně nyní mezi námi a Anglií. V době vyjednávání v Brestu šlo především o to, zdali počátkem r. 1918 je revoluční situace v Německu dosti zralá, abychom už nemuseli pokračovat ve válce (neboť jsme neměli vojska), ale abychom také nemuseli podepsat mír. Zkušenost ukázala, že Lenin měl pravdu: taková situace nebyla možná.

Po roce 1923 byl úmyslnými falsifikacemi dán neshodám v Brestu úplně jiný smysl. Všechny výmysly, sestrojené o mé politice v příčině Litevského Brestu, byly rozebrány a vyvráceny podle

nesporných dokumentů v poznámkách k 17. svazku mých Spisů. V mých osobních stycích s Leninem nezanechaly tyto neshody nejmenší hořkosti. Několik dní potom, co byl podepsán mír, byl jsem na návrh Vladimíra Iljiče postaven v čelo vojenské správy.

27. Zápas, jenž se rozvinul kolem otázky syndikátní, byl prudší a delší. Martynov, nový stalinský teoretik, jež nám na svých vinách přinesl Nep, ztotožňoval spory v otázkách syndikátních s otázkami Nepu. Roku 1923 o tom napsal:

“V roce 1905 uvažoval L. Trockij s větší logikou a správností než bolševici a menševici. Ale vada jeho vývodů záležela v tom, že byl “příliš důsledný”. Obraz, jež črta, dával nám předem velmi krásné a přesné ponětí o bolševické diktatuře prvních tří let říjnové revoluce, která se, jak známo, octla na konec v slepé uličce, když oddělila proletariát od selského stavu; to mělo za následek, že se strana bolševická musela dát daleko na ústup.” (Krasnaja Nov. čís. 2, 1923, str. 262.)

“Trockismus” měl převahu až do působení Nepu. Bolševismus se začíná teprve utvořením Nepu. Je zajímavé, že Martynov rozumoval právě tak o revoluci z roku 1903. Podle něho v říjnu, v listopadu a v prosinci 1905, totiž ve vrcholném bodě revoluce, “trockismus” převládal. Politika opravdu marxistická začala se teprve umlčením moskevské vzpoury, řekněme volbami do druhé Dumy. Dnes staví Martynov bolševismus proti trockismu ve jménu téže myšlenky, která mu před dvaceti lety sloužila k protikladu menševismu a “trockismu”. A tyto spisy jsou vydávány za marxismus a jsou pramenem mladých “teoretiků” strany!

28. V své “Závěti”) Lenin nepřipomíná syndikátní diskusi jako rozpor, vyplývající z mého pověstného “podceňování selského stavu”. Lenin o ní mluví jako o neshodě, způsobené lidovým komisariátem dopravy, a přičítá mi jako chybu nikoli “podceňování selského stavu”, nýbrž to, že jsem příliš nakloněn, nazírat na věc s hlediska “čistě administrativního”. Myslím, že tato slova vyjadřují, jak Lenin chápal základní složku tehdejšího rozporu.

Válečný komunismus se vyčerpal. Zemědělství a všechno ostatní se octlo v slepé uličce. Průmysl se začal rozpadávat. Ze syndikátů se stávají organizace agitační a mobilizační, ztrácejí všechnu nezávislost. Syndikátní krize nebyla “krizí dospívání”, byla spíše krizí celého komunistického válečného systému. Nebylo vidět jiného východiska než Nep. Navrhoval jsem, aby se zkusila syndikátní činnost v celkovém rámci hospodářské správy (odtud ta přílišná náklonnost nazírat na věc s hlediska “čistě administrativního”), ale to rovněž nikam nevedlo. Ale ani rozhodnutí Desítky**) o syndikátech nebylo krokem kupředu, neboť za daných okolností (zemědělství v ubohém stavu) syndikátní organizace, reprezentující materiální a kulturní zájmy dělnické třídy, školu komunismu, ztrácejí půdu pod nohama.

Po kronštadtském odboji začala se krystalizovat nová hospodářská orientace strany, otvírající také syndikátům zcela nové perspektivy. Je však zajímavé, že na X. kongrese strana jednomyslně schválila první základy Nepu. Rezoluce, týkající se syndikátů, postavila je však mimo rámec těchto základů a zachovala tak jejich vnitřní protiklady. To se ukázalo za několik měsíců potom. Rezoluce o syndikátech, odhlasovaná X. kongresem, musela být pozměněna ještě před XI. kongresem. Nová rezoluce, redigovaná Leninem a uvádějící v souvislost syndikátní práci s podmínkami Nepu, byla jednomyslně přijata.

Dívat se na syndikátní diskusi jako na něco, co nenáleží k problému naší celkové hospodářské politiky, znamená ještě dnes, po sedmi letech, že se vůbec této diskusi nerozumělo. A z tohoto neporozumění vyplývá výčitka, že jsem “podceňoval selský stav”. Právě v této syndikátní diskusi

*) Krátce před smrtí redigoval Lenin poznámky, v nichž oceňoval nejvýznačnější pracovníky ruské komunistické strany a dával jim direktivy. Tyto poznámky tvoří to, co se jmenuje „Leninovou závětí“, dokument, tajený straně jejími vůdci, jenž však přes to byl uveřejněn ve většině opozičních revu a zejména ve Francii orgánem komunistické opozice „Contre le Courant“ („Proti proud“).

**) „Desítka“ reprezentovali Lenin, Zinověv, Stalin, Kameněv, Tomský, Losovský, Rudzutak,

jsem dal heslo: "Průmysl čelem k vesnici." Padělatelé skutečnosti se nyní snaží podávat věc tak, jako bych byl býval proti Nepu. Fakta a nesporné dokumenty zatím svědčí o tom, že jsem už na X. kongrese nejednou zdůrazňoval nezbytnost přechodu k naturální dani a do jisté míry k obchodní formě distribuce (k volnému obchodu). Jen zavržení těchto návrhů mě přimělo – vzhledem k vzrůstajícímu úpadku hospodářství – hledat jiné východisko, v opačném směru, totiž východiska "čistě administrativní", v pevnějším vtělení syndikátů – jen jako správního tělesa – do hospodářské správy válečného komunismu. Nejenže jsem nebyl proti přechodu k Nepu, nýbrž on sám šel vstříc mým zkušenostem po stránce ekonomické i administrativní. A to je opravdový smysl syndikátní diskuse. Na neštěstí nebyl svazek mých spisů, věnovaný této periodě, uveřejněn v státním vydání.

29. Kdyby se měla dát víra nynějším historikům a teoretikům strany, mohlo by se myslit, že prvních šest let Revoluce bylo od začátku až do konce vyplněno neshodami stran Litevského Brestu a syndikátů. Ostatní věci neexistují: ani přípravné práce k říjnovým událostem, ani Revoluce sama, ani vybudování státu, ani organizace rudé armády, ani občanská válka, ani čtyři kongresy Komunistické Internacionály, ani vůbec literární činnost k propagaci komunismu a řízení komunistických stran v cizině a doma. Z celé této činnosti, v níž jsem byl k Leninovi vázán úplnou solidaritou, nezbyvá u nynějším historiků nic než dvě fáze: Litevský Brest a syndikáty.

30. Stalin a jeho pomocníci si dali mnoho práce, aby vylíčili syndikátní diskusi jako "zběsilý" zápas, vedený mnou proti Leninovi. V největším ohni syndikátní diskuse jsem řekl jedné frakci hornického kongresu dne 26. ledna 1921 toto:

"Soudruh Chlajpanikov – jehož myšlenku vyjádřím snad trochu příliš zběžně – prohlásil: Nevěřte tomuto rozporu mezi Trockým a Leninem; oni se na konec přece všechno dohodnou a zápas bude namířen jen proti nám. – "Nevěřte", pravil. Nevím, čemu se tu má věřit nebo nevěřit. Samo sebou se rozumí, že se dohodneme. Jde-li o jisté důležité otázky, může se přece diskutovat, ale tato diskuse směřuje k orientaci našich myšlenek ve smyslu jednoty." (Výtažek ze závěrečné řeči Trockého na II. všeruském kongrese hornickém dne 26. ledna 1921.)

A jiný úryvek z mé řeči, citovaný v Leninově brožurě:

"V nejživější polemice, kterou jsem kdy s Tomským měl, nepřestal jsem tvrdit, že je mi absolutně jasno, že jen muži se zkušeností a autoritou Tomského mohou být našimi vůdci v syndikátech. Řekl jsem to frakci syndikátní konference, opakoval jsem to v těchto dnech v divadle Ziminově. Cílem ideologického zápasu ve straně není vítězství jedněch nebo druhých, nýbrž vzájemné působení jedněch na druhé." (Str. 34 obsahu diskuse z 30. prosince.) (XVIII. svazek Leninových Sebraných spisů, I. část, str. 71)

A Leninův výrok o téže otázce z jeho závěrečné řeči na X. kongrese strany, v níž podává výsledek syndikátní diskuse: "Dělnická opozice*) prohlásila: Lenin a Trockij se dohodnou. Trockij se ujal slova a pravil: 'Ten, kdo nechápe nutnost jednoty, je nepřitelem strany.' Je samozřejmé, že se spojíme, neboť jsme muži strany.' Byl jsem s ním zajedno. Ovšem, byli jsme s Trockým v rozporu. Ale až se v ústředním výboru utvoří více méně homogenní skupina, strana posoudí a uvidí, že jsme se spojili podle vůle a směrnice, dané stranou. S takovým prohlášením jsme šli, my a Trockij, do hornického kongresu a s ním jsme přišli též sem (totiž do kongresu strany)." (Lenin, sv. XVIII, I. část, str. 132)

Zdalížpak se tohle podobá tlachaninám plným žluči, které se nyní podávají o historii syndikátní diskuse v nesmyslných politických příručkách všeho druhu?

Ale nejměšnější je vidět Bucharina, jak neopatrně využívá syndikátní diskuse k potírání "trockismu". Podívejme se, jak posuzoval Lenin jeho stanovisko v této diskusi: "Až doposud byl Trockij v zápase hlavní osobou. Nyní ho Bucharin daleko předčil a úplně zastínil. Vytvořil v zápase poměr úplně nový, dopustil se chyby stokrát větší než všechny omyly Trockého dohromady. Jak se

*) Dělnická opozice byla první soustavná opozice, která se ukázala r. 1921 v lůně ruské komunistické strany, když byl zaveden Nep. Její hlavní průbojníci byli Alexandra Kolontajova

mohlo stát, že se Bucharin dostal do takového rozporu s komunismem? Všichni známe Bucharinovu citlivost. Je to jedna z vlastností, pro kterou ho máme rádi a pro kterou ho nemůžeme nemilovat. Víme, že se o něm často žertem říkalo: “měkký jako vosk”. Ale je pravda, že na tomto “měkkém vosku” první osoba “bez zásad”, první demagog, přišly odkudkoli, může napsat, co se mu líbí. Tohoto brutálního výrazu mezi uvozovkami použil Kameněv a měl právo použít ho dne 17. ledna. Je však zřejmé, že nepřijde na mysl ani Kameněvovi, ani komukoli jinému vysvětlit, co vše způsobila tato bezzásadová demagogie a co vše zavinila.” (XVIII. sv., I. část, str. 35.)

TŘETÍ KONGRES KOMUNISTICKÉ INTERNACIONÁLY

31. Byla to jenom syndikátní otázka, co rozvířilo život strany a sovětské republiky za několik let společné práce s Leninem? V témže roce 1921, několik měsíců po X. kongrese, konal se III. kongres Komunistické Internacionály, jenž hrál nesmírně důležitou úlohu v dějinách mezinárodního dělnického hnutí. Rozvinul se tu velmi vážný zápas o všech zásadních otázkách komunistické politiky. O některých z nich jsem se krátce zmínil na jedné schůzi politické sekce, která se konala hned po našem XIV. kongrese:

“Tehdy hrozilo nebezpečí, že se politika Internacionály dá směrem březnových událostí v Německu, že se totiž bude snažit uměle vytvořit revoluční atmosféru a “elektrizaci” proletariátu, jak se vyjádřil jeden německý soudruh. Tato nálada na kongrese převládala a Vladimír Iljič vyvodil z toho důsledek, že si Internacionála tímto jednáním jistě srazí vaz. Před kongresem jsem Radkovi napsal dopis, o kterém Vladimír Iljič nevěděl, abych ho informoval o dojmu, jimž na mne působily březnové události. Neznaje v situaci tak delikátní mínění Vladimíra Iljiče a věda, že Zinověv, Bucharin a Radek jsou celkem zajedno s německou levicí, chránil jsem se ovšem mluvit nepokrytě a napsal jsem (ve formě these) soudruhovi Radkovi dopis, aby mi oznámil své mínění. Nemohli jsme se s Radkem dohodnout. Když se to Vladimír Iljič dověděl, zavolal si mě a naznačil, že Internacionála je vydána ohromnému nebezpečí. V analýze situace a stran úkolů, které z ní vyplývají, byli jsme oba úplně téhož mínění.

Po tomto rozhovoru povolal Vladimír Iljič Kameněva, aby si zajistil v politické sekci většinu. V politické sekci bylo tehdy pět osob. I s Kameněvem jsme byli tři; měli jsme tedy většinu. V naší delegaci byl na jedné straně Zinověv, Bucharin a Radek, na druhé Vladimír Iljič, Kameněv a já. Každá skupina konala skutečné schůze. Tehdy Lenin prohlásil: “Tvoříme novou frakci.” V konverzacích, v nichž se jednalo o textu rezoluce, reprezentoval jsem já frakci Vladimíra Iljiče a Radek frakci Zinověvovu.

(Zinověv. – Ted' je situace jiná!)

— Opravdu, je jiná. V tu chvíli Zinověv trochu rozhorleně obviňoval Radka, že v těchto konverzacích “zradil” svoji frakci, že totiž šel příliš daleko v svých ústupcích. Ve všech stranách Internacionály se vedl tuhý zápas. S Vladimírem Iljičem jsme se umlouvali, co by se mělo dělat, kdyby se kongres vyslovil proti nám. Sklonili bychom se před kongresem, jehož rozhodnutí mohou být neblahá, či bychom odporovali? Ozvěnu tohoto rozhovoru lze nalézt v stenogramech mé řeči. Prohlásil jsem tehdy – v souhlase s Iljičem – že „vyslovíte-li se vy, kongres, proti nám, doufám, že nám ponecháte jisté meze, abychom později mohli hájit své hledisko.“ Smysl této výstrahy byl velmi jasný. Musím však říci, že naše vzájemné styky uvnitř delegace byly – díky vedení Vladimíra Iljiče – naplněny vždy největší srdečností.” (Stenografované poznámky ze schůze politické sekce komunistické strany Sovětského Ruska ze dne 18. března 1926, str. 12-13.)

V souhlase s Leninem jsem hájil naši společnou pozici před výkonným výborem, jehož schůze se konaly před III. kongresem. Byl jsem cílem prudkého útoku “levice”. Vladimír Iljič běžel na schůzi Exekutivy a prohlásil toto:

“Přišel jsem protestovat proti slovům Bély Kuna, který zakročil proti Trockému místo, aby ho hájil, jak by bylo jeho povinností, kdyby chtěl jednat jako opravdový marxista...”

Soudruh Laporte neměl vůbec pravdu, ale Trockij byl úplně v právu, když protestoval.... Trockij byl tisíckrát v opaku, že to řekl opět. A tu lucemburský soudruh vyčítá francouzské straně, že nesabotovala okupaci Lucemburska. Myslí jako Béla Kun, že je to otázka zeměpisná. Nikoli. Jde tu o otázku politickou a Trockij měl úplně pravdu, když protestoval... Proto jsem pokládal za svou povinnost souhlasit v podstatě se vším, co řekl Trockij” A tak dále.

Ve všech Leninových řečech, vztahujících se na III. kongres, zrcadlí se velmi jasně, že zdůrazňoval svoji úplnou solidaritu s Trockým.

JAK JE VYCHOVÁVÁNA MLÁDEŽ STRANY

32. V roce 1922 byla na podnět Ter-Vaganianův založena revue Pod praporem marxismu. V prvním svazku jsem uveřejnil článek o rozdílnosti výchovných podmínek dvou generací strany, staré a nové, a o nutnosti zvláštní teoretické práce pro mladou generaci, aby byla zajištěna teoretická a politická souvislost ve vývoji strany. V následujícím svazku nové revue Lenin napsal:

“O hlavních úkolech revue Pod praporem marxismu řekl Trockij velmi dobře v číslech 1-2, co se v principu mělo říci. Chtěl bych se jen zastavit u několika otázek, jež blíže definují obsah a program práce, který vložila redakce revue v deklaraci, uveřejněné v č. 1-2.” (Lenin, Sebrané spisy, sv. XX, 2. část, str. 492.)

Ať někdo řekne, že solidarita v zásadních otázkách je čistě náhodná! Náhodné je jediné to, že se tato solidarita tak jasně projevovala tiskem. Ve většině případů se totiž projevovala jen skutky.

POMĚR K SEDLÁKŮM

33. Když Bucharin prostě popřel nebo neuznal existenci selského stavu a uvedl do módy heslo kulaků: “Obohatte se!”, domníval se, že tím navždy smazal své staré omyly. Tím se však nespokojil a pokusil se smířit brestlitevské rozpory s ostatními částečnými různostmi v nazírání mezi mnou a Vladimírem Iljičem v jedinou a touž otázku: stanovisko k selskému stavu. Nejasnosti a hrubosti, jichž v této příčině používá Bucharinova klika, jsou nesčetné. Celé knihy by bylo třeba k jejich vyvrácení. Přestanu však jen na hlavní věci:

a) Nebudu rozbírat staré neshody, které opravdu před Revolucí existovaly. Řeknu jen, že byly strašně přepjaty, zkresleny a zdeformovány stalinovskou klikou a Bucharinovou společností.

b) V roce 1917 jsem neměl s Leninem stran selské třídy vůbec rozporů.

c) Vladimír Iljič schválil agrární program sociálních revolucionářů v plném souhlase se mnou.

d) Já první jsem znal obsah Leninova pozemkového dekretu, psaného ještě jen tužkou. Nebylo mezi námi nejmenšího rozporu. Jednota názorů byla úplná.

e) Je na bílé dni, že v aprovizační politice otázka selská nebyla na posledním místě. Martynov a jiné lokajské duše toho druhu prohlašují, že to byla politika “trockistická” (viz článek Martynovův, Krasnaja Nov, 1923). Nikoli. To byla politika bolševická. Účastnil jsem se jejího provádění v intimní součinnosti s Leninem. Nebyl mezi námi ani stín rozporu.

f) Záznam o střední selské třídě byl přijat za mé nejživější účasti. Členové politické sekce vědí, že po smrti Sverdlovové první myšlenkou Vladimíra Iljiče bylo jmenovat Kameněva předsedou ústředního výkonného výboru. Já pak jsem navrhol, aby se vybral někdo z “dělníků nebo sedláků”. Byl jsem pro kandidaturu Kalininovu a sám jsem mu dal jméno “starosta”. To všechno jsou ovšem jen detaily, u kterých by se člověk neměl zastavovat. Ale dnes jsou právě tyto detaily, tyto náznaky zdrcujícím svědectvím proti falsifikátorům včerejších událostí.

g) Devět desetin naší politiky a naší vojenské organizace se obíralo otázkou: Jaký bude poměr dělníka k sedlákovi? Proti maloburžoaznímu systému stranických skupin a proti organizačnímu nepořádku prováděl jsem tuto politiku v těsné spolupráci s Vladimírem Iljičem.

Uvedu na příklad několik telegramů, které jsem posílal ze Simbirsk a Rusajevsk (v březnu 1919) a které jednájí o nutnosti postarat se energicky o zlepšení poměru k selské střední vrstvě. Žádal jsem, aby byla k Volze poslána komise ke kontrole místních úřadů a k hledání příčin selské nespokojenosti. V třetím z těchto telegramů, adresovaném – Direct.: Moskva, Kreml, Stalin (osobní) – je řečeno: “Úkol komise: udržet u volžských sedláků víru v sovětskou centrální moc, odpomoci na místě nejkřiklavějším případům nespravedlnosti a potrestat vinníky, reprezentující sovětské úřady, sebrat žaloby a dokumenty, které by mohly sloužit za základ vydání dekretů ve prospěch středního selského stavu. Jedním z členů by mohl býti Smilga, druhým Kameněv nebo jiná autorita.” (22. března 1919, čís. 813)

Tento telegram o dekretech ve prospěch střední selské třídy jsem poslal – mezi mnoha jinými – já Stalinovi, a nikoli Stalin mně. A nebylo to v době XIV. kongresu, nýbrž začátkem roku 1919, když Stalinův názor na střední selský stav nebyl ještě znám.

A tak každý list našich archivů – bez rozdílu – odhaluje dnes hloupé výmysly ex post o mém podceňování selského stavu a střední selské vrstvy.

h) Začátkem r. 1920 navrhl jsem na základě rozboru hospodářské situace na venkově politickému byru řadu opatření, srovnávajících se svým rázem se zásadami Nepu. Tento návrh vůbec nemohl být inspirován “nedbalostí” k sedlákům.

i) Syndikátní diskuse byla, jak jsme řekli, pokusem, jak se dostat z beznadějné hospodářské situace. Přejchod k Nepu byl vykonán naprosto jednomyslně.

34. To vše lze dokázat nespornými dokumenty. Přejde den, kdy se to stane. Na tuto chvíli přestanu na dvou citátech. Odpovídaje na otázky, týkající se našeho stanoviska ke kulakům, střední a chudé selské třídě, i tzv. rozporů mezi Leninem a Trockým stran sedláků, napsal jsem v r. 1919:

“V sovětské vládě nikdy nebylo a není rozporů v této otázce. Ale kontrarevolucionářům, jimž se vede čím dál, tím hůř, nezbyvá už nic jiného než klamat pracující masy nějakým vnitřním zápasem, který otrřásá radou lidových komisařů.” (Izvěstije dne 7. února 1919.)

O tom napsal Lenin – jako odpověď na otázku sedláka Gulova – toto: “Izvěstije z 2. února uveřejnilo dopis sedláka G. Gulova, jenž se táže na poměr naší dělnické a selské vlády k střední selské třídě a je ozvěnou toho, co se povídalo o neshodách mezi Leninem a Trockým a o jejich vážných rozporech stran středního selského stavu.

Trockij už odpověděl v “Dopise střední selské třídě” v žurnále Izvěstije ze dne 7. února. V tomto dopise Trockij prohlašuje, že zprávy o neshodách mezi ním a mnou jsou nejstrašnější a nejhanebnější lži, roztrušované bohatými vlastníky a kapitalisty nebo jejich agenty, ať už vědomými, či nevědomými. Já sám úplně schvaluji prohlášení Trockého. Mezi ním a námi není nejmenšího rozporu. Pokud jde o střední selskou vrstvu, neexistují žádné neshody nejenom mezi námi a Trockým, ale neexistují vůbec ani v celé komunistické straně, k níž my oba náležíme...

V svém dopise vysvětlil Trockij jasně a podrobně, proč ani komunistická strana, ani dělnická a selská nynější vláda nedívají se na střední sedláky jako na nepřítel. Podpisují oběma rukama, co řekl soudruh Trockij.” (Sebrané spisy, sv. XVI, str. 28-29; Pravda, 17. února 1919.)

I zde vidíme tedy stále totéž: pomluvu, vrženou nejprve reakcí, vypůjčila si dnes, zvětšila a rozšířila škola stalinovsko-bucharinovská.

ČINNOST VOJENSKÁ

35. Co se týče mé vojenské činnosti, k jejímž počátkům se musíme vrátit na začátek r. 1918, i zde

je snaha předělat pod Stalinovým vedením celou historii občanské války jediné za účelem potírání "trockismu", nebo přesněji Trockého.

Mluvit o utvoření rudé armády a o mé účasti v této činnosti znamenalo by psát historii občanské války. Dnes ji píše Gusév. Později ji napíše někdo jiný. Já musím přestat jen na dvou příkladech, které mohu doložit dokumenty.

Když bylo naší armádou dobytý Kazaně, dostal jsem od Lenina, jenž se rychle zotavoval, tento blahopřejný telegram:

Zdravím nadšeně skvělé vítězství rudé armády. Necht' je předzvěstí, že jednota revolucionářů dělnických a selských porazí buržoazii, rozbije odpor vykořisťovatelů a zajistí vítězství mezinárodního socialismu. Ať žije dělnická revoluce!

10. září 1918.

LENIN

Vysoká tónina telegramu – velmi vysoká pro toho, kdo znal Lenina ("Zdravím nadšeně...") – svědčí o tom, jakou důležitost přikládal – a měl proč! – dobytí Kazaně. Při této příležitosti vlastně byla po prvé podrobena zkoušce pevnost jednoty dělnických a selských revolucionářů a schopnost strany vytvořit bojovnou revoluční armádu uprostřed hospodářského chaosu a děsu beznadějně nálady po imperialistické válce. To byla zkouška ohněm pro organizaci rudé armády a Lenin znal cenu této zkoušky.

36. Na VIII. kongrese strany byla vojenská politika kritizována skupinou vojenských delegátů. Nedávno vykládali Stalin a Vorošilov, že jsem se neodvážil na VIII. kongrese ukázat ze strachu před kritikou. Skutečnost je docela jiná. Podávám rozhodnutí ústředního výboru o své cestě na frontu právě před VIII. kongresem:

VÝTAH Z PROTOKOLU O SCHŮZI ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU R. STR. KOMUNISTICKÉ (BOLŠ.) 16. BŘEZNA 1919. Přítomni: Lenin, Zinověv, Krestinský, Vladimírský, Stalin, Schmidt, Smilga, Dzeržinský, Laševič, Bucharin, Sokolnikov, Trockij, Stasovová.

Otázky:

12. Několik soudruhů delegátů, kteří přišli z fronty a dověděli se o rozhodnutí ústředního výboru, týkajícím se neprodleného odchodu vojnů na frontu, dívají se na toto rozhodnutí jako na pochybené vzhledem k tomu, že organizace na frontě by si to mohly vyládat jako odmítnutí ústředního výboru, popřát armádě sluchu, a někteří to pokládají za intriku, neboť odjezd soudruha Trockého na frontu a nepřijetí delegátů armády (poslaných na frontu) znemožňuje diskusi o vojenské politice. Soudruh Trockij protestuje proti interpretaci rozhodnutí ústředního výboru jakožto intrice, připomínaje, že situace, vytvořená ústupem od Ufy na západ, je svrchovaně vážná, a zdůrazňuje nutnost svého odjezdu.

Rozhodnutí:

1. Soudruh Trockij odjede ihned na frontu.

2. Soudruh Sokolnikov oznámí shromáždění delegátů z fronty, že rozhodnutí o jejich odjezdu je pozměněno v tom smyslu, že odjedou jen ti, kteří mají za to, že je jejich přítomnost na frontě nutná.

3. Otázka vojenské politiky bude na kongrese řešena jako první článek denního pořádku.

4. Soudruhu Vladimírovi Michailovičovi Smirnovovi je na jeho žádost povoleno zůstat v Moskvě.

To je dobrý příklad tehdejšího režimu strany; všem, kteří napadli vojenskou politiku ústředního výboru, a zejména vůdci vojenské opozice V. M. Smirnovovi, bylo dovoleno zůstat v Moskvě a účastnit se kongresu. Přívrženci oficiální strany byli naopak posláni na frontu ještě před zahájením kongresu. – Teď je tomu právě naopak.

Protokoly vojenské sekce VIII. kongresu, kde zakročil Lenin a hájil rozhodně vojenskou politiku, kterou jsem já prováděl z rozkazu ústředního výboru, nebyly doposud uveřejněny. Proč? Právě proto,

že přibíjejí na pranyř nepravdivá tvrzení Stalinova a Gusěvova o občanské válce.

37. Stalin se snažil dát do oběhu umělou versi o neshodě vojenského rázu, která se objevila začátkem roku 1919 v politické sekci o východní frontě. Tato neshoda záležela v otázce: "Máme pokračovat na Sibiř dále, či se usadit na Uralu a poslat všechny vojenské síly na jih, aby se učinil konec hrozbám proti Moskvě?" Jednu chvíli jsem byl pro řešení druhé. Řešení první, jež bylo přijato a velmi dobře se osvědčilo, bylo schváleno mnoha vojenskými spolupracovníky, jako Smilgou, Laševičem, J. N. Smirnovem, K. J. Grunsteinem atd. Tento rozpor se netýkal základní otázky, nýbrž jenom praktického provedení rozličných operací. Dokázalo se tak, že Kolčakova armáda je v úplném rozkladu. Postup na Sibiři byl korunován plným úspěchem.

38. Vojenská činnost byla tvrdým oříškem. Nemohlo se používat donucovacích a stíhacích prostředků. Bylo mnoho uražené sebelásky, nejčastěji proto, že se nedalo jednat jinak, ale někdy také pro pochybená nařízení. Když nastal spor o východní frontu a když se ústřední výbor rozhodl změnit vrchní velení, navrhl jsem ústřednímu výboru, že se vzdám své funkce lidového komisaře války. Téhož dne (5. července 1919) učinil ústřední výbor rozhodnutí, z něhož tu uvádím nejdůležitější část:

"Organizační a politická sekce ústředního výboru vzaly na vědomí prohlášení soudruha Trockého, debatovaly o něm a rozhodly, že jim není možno přijmout demisi soudruha Trockého.

Politická a organizační sekce učiní vše, co bude v jejich moci, aby usnadnily soudruhu Trockému a učinily republice co nejprospěšnější jeho práci na jižní frontě, kterou si sám zvolil a která je nyní nejnebezpečnější, nejnepohodlnější a nejdůležitější ze všech. Jako lidový komisař války a předseda revoluční vojenské rady může soudruh Trockij jednat v svých dekretech co nejsvobodněji, stejně jako člen vojenské rady na jižní frontě s velitelem Jegorovem v jejím čele, podle jeho vlastní volby, kterou ústřední výbor potvrdil. Politická a organizační sekce nechávají soudruhu Trockému úplnou svobodu jednání, aby všemi prostředky, které uzná za dobré, opravil linii vojenského vedení, a přeje-li si, uspíší svolání sjezdu strany."

Tuto rezoluci podepsali Lenin, Kameněv, Krestinský, Kalinin, Serebrjakov, Stalin, Stasovová. Tímto rozhodnutím, které mluví samo za sebe, byl spor vyřízen a práce pokračovala. Na jiném místě, na společné schůzi politické sekce a prezidia ústředního výkonného výboru dne 8. září 1919 prohlásil Stalin podle stenogramu, že mi ústřední výbor "zakázal" vzít na sebe velení jižní fronty. Výše uvedená rezoluce mu bude pádnou odpovědí.

39. Byl však spor na východní frontě jediný svého druhu? Nikterak. Byly tu rozpory, týkající se strategického plánu proti Děnikinovi. Byly tu neshody stran Petrohradu: "Má se nechat město Judeničovi, či se má hájit? Byly tu také spory o ofenzívu proti Varšavě a o možnost druhé kampaně po našem ústupu k Minsku. Spory toho druhu vyplývaly z praktického provádění boje a bojem se vždy vyřídily. Typické dokumenty o jižní frontě jsou obsaženy v mé knize Jak se ozbrojila Revoluce. (II. svazek, str. 301.)

Za Judeničova pochodu na Petrohrad Lenin jednu chvíli myslel, že nebude možno město uhájit a že bude třeba ustoupiti s defenzívou k Moskvě. Byl jsem proti tomu. Zinověv, a myslím, že také Stalin, byli mého názoru. Dne 17. října 1919 mi Lenin poslal do Petrohradu tuto depeši:

Soudruh Trockij. Strávili jsme tuto noc v branném výboru a poslali jsme Vám rozhodnutí pod značkou...

Jak vidíte, Váš plán je přijat. Ale eventualita ústupu petrohradských dělníků k jihu není arci vyloučena. (Prý jste o tom podrobněji mluvil s Krasinem a Rykovem.) Mluvit o tom bez naléhavé nutnosti znamenalo by rozptýlit pozornost soustředěnou k boji.

Pokus obejít a přetít Petrohrad bude arci vyžadovat příslušných změn, o nichž budete musit rozhodnout sám na místě. V každé sekci krajské exekutivy uložte jednomu důvěrníku, aby sebral sovětské dokumenty, kdyby mělo dojít k evakuaci. Připojuji manifest, jež mi branný výbor uložil

složit. Měl jsem velmi naspěch – proto dopadl špatně. Dejte můj podpis raději pod Váš manifest.
Pozdrav!

LENIN

Podobné epizody nebyly vzácností. Byly velmi důležité v dané chvíli, ale bezvýznamné v principu. Neběželo tu o zásadní otázky boje, nýbrž o vypracování nejlepšího plánu k zahrnutí nepřítele na určité místo a v určité chvíli. Takový Stalin nebo Gusěv se pokoušejí o sepsání nové historie občanské války. To se jim nepovede!

40. Nejozlednější stránkou této kampaně je nařčení, že jsem "dal postřítlet komunisty". Tato obžaloba byla kdysi rozrušována našimi nepřáteli, totiž politickými úřady bílé armády, které se snažily rozšířit v rudém vojsku letáky, obviňující rudé velení a jmenovitě Trockého z ukrutnosti.

Dnes jde Stalinova klika v jejich šlépějích. Připustme na okamžik, že je to všechno pravda.

Proč tedy Stalin, Jaroslavský, Gusěv a ostatní Stalinovi agenti za občanské války mlčeli? Co znamenají pozdní "objevy" nynějšího Stalinova kroužku? – Že vás strana klamala, dělníci, sedláci a rudí vojáci, když vám řekla, že Trocký, hlava armády, provádí vůli strany a její politiku. V svých nesčíslných článcích o práci Trockého, v rozhodnutích na svých i sovětských kongresech vás tedy strana klamala, schvalující vojenskou činnost Trockého a skrývající před vámi takové skutky, jako je popravování komunistů. A Lenin, jenž horlivě podporoval vojenskou politiku Trockého, také si v této mystifikaci smočil! Takový by byl smysl opožděných Stalinových "objevů". Není tu kompromitován Trocký, nýbrž strana a její vedení. Podkopávají důvěru mas v bolševiky vůbec: Jestliže v minulosti, když Lenin a jeho nejčelnější spolupracovníci byli v čele strany, bylo možno skrývat nahoře ohavné přechyby, a dokonce i zločiny, čeho se lze dočkat dnes, kdy složení ústředního výboru má nekonečně méně autority? Jestliže například v roce 1923, když už občanská válka byla dávno skončena, Jaroslavský pěl nadšené chvály o Trockém, chválil jeho věrnost, jeho oddanost revolučnímu hnutí dělnické třídy, co si má dnes myslit mladý člen strany, který přemýšlí? Patrně se táže: "Kdy mi asi Jaroslavský lhal? Když vynášel Trockého do nebes, či teď, když se snaží pokrýt ho blátem?"

Taková je vůbec celá nynější práce Stalinova a jeho pomahačů, kteří se pokoušejí teď, po všem, vyrobit novou historii á la Stalin. Takový je rovněž onen slavný "objev" stalinovský, týkající se Michala Romanova*). Co vlastně řekl Stalin straně a Komunistické internacionále? – Po celých deset let vám ústřední výbor ukazoval Kameněva ve falešném světle. Pravda uveřejnila jménem redakce vylhané dementi. Lenin oklamal stranu. Já, Stalin, jsem se této lži účastnil. Ale poněvadž se teď s Kameněvem nesrovnávám v politických názorech, odhaluji celý tento podvod. – Masa strany nemá možnost přesvědčit se o většině stalinovských "objevů", ale existuje něco, co vniká hluboko do duše strany: je to malá víra v její vedení, ať už včerejší, dnešní či zítřejší. Strana si bude musit znovu dobýt této víry proti Stalinovi a proti stalinismu.

41. Je známo, že Gusěv osvědčil zcela zvláštní energii v literárním přetavování naší vojenské minulosti. Dokonce napsal brožuru Naše vojenské rozpory. V ní, jak myslím, po prvé byla uveřejněna otravná legenda o popravách komunistů (ne snad zběhů a zrůdců, nýbrž komunistů!). Na neštěstí Gusěv jako mnoho jiných psal o týchž událostech a týchž otázkách dvakrát: jednou za Lenina, po druhé za Stalina. Po prvé napsal:

Příchodem Trockého (ke Kazani) se situace doslova obrátila. Vlak Trockého, jenž se zastavil na zapadlé stanici svjažské, přivezl pevnou vůli zvítězit, plnou iniciativy a rozhodného vlivu ve všech oborech vojenské práce. Hned v prvních dnech bylo znát na stanici, kde se tísnily spousty pluků ve službě za frontou a úřady politické a zásobovací sekce, právě tak jako v divizích, utábořených o patnáct verst dále, že nastala všude hluboká změna.

*) Tento „objev“ se týká telegramu, který podepsal Kameněv po březnové revoluci po meetingu, jemuž na Sibiři předsedal; dopis ten byl adresován velkovévodovi Michalovi jako blahopřání, že nepřijal korunu bez souhlasu ústavodárného shromáždění.

To se projevilo především v oboru disciplíny..... Drsná metoda Trockého v této době stranické války, nedisciplíny a hrubého chvastounství byla nadměru vhodná a potřebná. Nic se nesvedlo po dobrém a dozajista nebylo na to kdy. Za čtyři neděle, které Trockij strávil ve Svjažsku, byla vykonána ohromná práce, která proměnila dezorganizované divize Páté armády, jež tehdy byly v úplném rozkladu, ve vojsko schopné boje a připravené na dobytí Kazaně. (Proletarskaja Revolucija, čís. 2-25, 1924.)

Každý člen strany, který prošel občanskou válkou a který nepozbyl paměti, řekne – aspoň v duchu, bojí-li se to říci nahlas – že by se daly přinést ne desítky, ale sta svědectví, zcela podobných tomu, které napsal Gusěv.

42. Budu se však dovolávat svědectví vyšší autority. V svých vzpomínkách na Lenina vypravuje Gorkij: Udeřiv pěstí do stolu (Lenin) řekl: ‚Ukažte mi jiného muže, schopného organizovat za jediný rok skoro celou armádu a získat si při tom sympatie vojenských odborníků! My tohoto muže máme. Máme tedy, čeho potřebujeme. Uvidíte, že se stanou zázraky.‘ (Vladimír Lenin, Státní nakladatelství, Leningrad, 1924, str. 23.)

Podle Gorkého prohlásil Lenin v téže rozprávce: Ano, ano, vím, že se tam o mém poměru k němu vykládají lži všeho druhu. Lže se vůbec mnoho a mně se zdá, že mají namířeno zejména na mne a na soudruha Trockého. (Tamže.)

O vzájemném poměru Lenina a Trockého bylo opravdu řečeno mnoho lží. Ale dají se hrubě tehdejší výmysly srovnat s tím, co se dnes systematicky organizuje v národním i mezinárodním měřítku? Tehdy lhali ultrareakcionáři, kontrarevolucionáři a do jisté míry i sociální revolucionáři a menševici. Teď se této zbraně zmocnila Stalinova frakce!

43. Na schůzi frakce ústředního výboru syndikátů ze dne 12. ledna 1920 prohlásil Lenin:

Jestliže jsme porazili Denikina a Kolčaka, stalo se tak proto, že byla disciplína u nás větší než ve všech kapitalistických zemích světa. Trockij zavedl trest smrti a my to schvalujeme. Učinil tak na základě vědomé organizace a komunistické agitace.

44. Nemám po ruce veliký počet řečí, jež Lenin pronesl na obranu vojenské politiky, kterou jsem prováděl v úplném souhlase s ním. Je zejména škoda, že nebyl uveřejněn protokol konference delegátů VIII. kongresu. Proč? Protože na této konferenci zakročil Lenin ze všech sil proti Stalinovým adeptům, kteří si dnes dávají tolik práce, aby zfalšovali minulost.

45. Naštěstí však mám u sebe dokument, jenž vydá za sto jiných. Mluvil jsem o něm v kanceláři ústřední kontrolní komise, když Jaroslavský – nikoli bez protestu soudruha Ordžonikidze – uvedl tuto hanebnou pomluvu; použil jsem tohoto dokumentu na poslední širší schůzi v srpnu 1927, když Vorošilov začal kráčet v šlépějích Jaroslavského.

Lenin mi sám, bez mého požádání, dal nepopsaný list papíru, na němž dole stály tyto řádky:

Soudruzi,

znám přísnost rozkazů soudruha Trockého a jsem tak jist, tak plně přesvědčen o správnosti, vhodnosti a nezbytnosti rozkazu, daného ku prospěchu věci soudruhům Trockým, že úplně schvaluji jeho počínání.

V. ULJANOV (LENIN)

V kanceláři ústřední kontrolní komise jsem už vysvětlil, k jakému účelu byl určen tento bílý list:

“Když mi jej podal a když jsem viděl dole na nepopsaném listě tyto řádky, byl jsem ohromen. ‚Dověděl jsem se,‘ pravil, ‘že se o vás roztrušuje, že popravujete komunisty. Dávám vám tento prázdný list papíru a dám vám jich, kolik budete chtít, aby se vědělo, že vaše rozhodnutí schvaluji. Nahoru můžete napsat své rozkazy, které budou takto mnou podepsány.‘ To bylo v červnu 1919. Dnes se kolportuje tolik historií o mém poměru k Leninovi, a což je daleko vážnější, o poměru Vladimíra Iljiče ke mně, že bych rád viděl, aby mi někdo ukázal takový podpis na nepopsaném papíru, bílý list papíru jako tento, s podpisem Vladimíra Iljiče dole, kde Lenin prohlašuje, že předem

schvaluje každé moje rozhodnutí, ať je jakékoli, když na tomto rozhodnutí závisel často nejen osud některých komunistů, nýbrž i věci daleko vážnější."

HOSPODÁŘSKÉ OTÁZKY

46. Je známo, že Martynov se dívá na občanskou válku a na válečný komunismus jako na "trockismus". Tato doktrína se nyní stala velmi populární. Vytvoření pracovní armády, zmilitarizování práce a jiná opatření – jako metodické rozdělení produktů – zrozená z dobových podmínek Jsou omezení a nevědomci vykládána jako příznaky trockismu. Na které straně stál v této otázce Lenin?

V organizační sekci VII. kongresu Sovětů mluvilo se o byrokratismu vedoucích orgánů a o ústředních institucích. Zdůraznil jsem v své řeči, že byrokratismus může hospodářství udusit, že centralismus nemá být absolutním principem, že nezbytné vzájemné vztahy mezi místní iniciativou a ústředním vedením se ještě v praxi musí prostudovat. Lenin se v své řeči prohlásil úplně zajedno s mým výrokem o centralismu a připojil:

Právím konečně, že jsem úplně zajedno s Trockým, když tvrdí, že se tu činily úplně neprávem pokusy vykládat naše neshody jako rozpory mezi třídou dělnickou a selskou a klást proto otázku diktatury proletariátu. (Řeč z 8. prosince 1918, Sebrané spisy, svazek XVI, str. 433.)

"Naše neshody" – to byly ty dlouhé rozpory, při nichž Lenin a Trockij byli na jedné straně a Rykov, Tomský, Larin atd. na druhé. Stalin byl za těchto debat jako v mnoha jiných případech v zákulisí a čekal, jaká bude situace.

47. Na schůzi frakce Odborového sdružení ze dne 12. ledna 1920 pravil Lenin o "našich neshodách" s Rykovem, Tomským atd. toto:

Kdo začal ty nechutné hádky? To nebyl soudruh Trockij: v jeho thesích není po tom ani stopy. K polemice dali podnět Lomov, Rykov a Larin. Každý z nich zaujímá vysoké postavení: je členem prezidia Vrchní rady veřejného hospodářství. Máte v této radě prezidenta s tolika tituly, že bych ze své desetiminutové řeči musel vynaložit pět minut jen na jejich vyjmenování. Proto je zbytečné připomínat tady, že se tomuto shromáždění přikládá zcela zvláštní význam... Tento nechutný veřejný spor začal soudr. Rykov s ostatními. Trockij dal otázku nových úkolů, ostatní pak rozdmýchali polemiku se VII. kongresem sovětů. Víme, že Lomov, Rykov a Larin to v svém hloupém článku neřekli přímo. Jeden z řečníků pravil: K čemu polemizovat se sedmým kongresem sovětů? Tento kongres udělal chybu; řekněte to přímo, opravte ji na shromáždění, ale nežvaňte o centralizaci a decentralizaci. Rykov říká, že by se o centralizaci a decentralizaci mluvit mělo, protože Trockij k nim nepřihlíží. Ten člověk si snad myslí, že má co dělat s omezení, kteří už zapomněli na první řádky Trockého these, kde se praví: "Podmínkou hospodářské politiky je celkový plán..." atd. Můj milý Rykove, Lomove a Larine, umíte číst rusky? Vraťme se tedy k době, kdy vám bylo šestnáct let, a začněme mluvit o centralizaci a decentralizaci. A to je tedy veřejný úkol členů prezidia Vrchní hospodářské rady! Je to takový nesmysl a tak ubohé uvažování, že mluvit o tom je skutečná ztráta času.

A dále:

Válka nás naučila vystupňovat disciplínu na nejvyšší míru a centralizovat desítky a sta tisíce mužů a soudruhů, kteří zahynuli na záchranu Sovětské republiky. Nebýt toho, byli bychom v pekle!

Tato řeč, kterou má Leninův institut k dispozici, nebyla ostatně uveřejněna jen proto, že vadí nynějším padělatelům. Posmrtné zatajování části Leninových myšlenek je činitelem nezbytným k odvrácení od Leninových šlépějí. Leninova řeč bude uveřejněna teprve tehdy, až bude třeba povadit se s Rykovem.

48. Na VII. kongrese sovětů vyslovil se Lenin o mé práci v oboru dopravy a železnic:

... Z výkladů soudruhů Echmanova a Trockého vyplývá, že se v této příčině (obnova dopravy)

ocitáme před skutečným plánem, vypracovaným na dlouhá léta. V dekretu č. 1.042 se mluví o pěti letech. V pěti letech můžeme obnovit naši dopravu, zmenšit počet porouchaných lokomotiv, a což je nejméně snadné, podle devátého článku dá se to snad učiniti v době kratší.

Když se pracuje o velkých plánech, projektovaných předem na několik let, často se ozvou skeptické hlasy, které praví: Proč počítat na několik let dopředu? Ať vám nebe pomůže udělat hned, čeho je třeba. Je třeba, soudruzi, umět spojit jedno s druhým; je nemožno pracovat po dlouhou dobu bez plánu s nadějí na vážný úspěch. Netušený rozmach práce v oboru dopravy je nejlepším důkazem, že je to nutné. Rád bych obrátil vaši pozornost na slova devátého článku, jenž praví, že obnova bude trvat půl pátého roku, ale že tato lhůta je už zkrácena, neboť se pracuje s nadnormální výkonností. Ve skutečnosti bude lhůta zkrácena až na půl čtvrtého roku. Takhle by se mělo pracovat i v ostatních odvětvích hospodářství... (Lenin, sv. XVII, str. 423-423.)

Všimněte si ještě, že rok po prohlášení dekretu č. 1.042 praví se v dekretu Dzeržinského o základech práce budoucího lidového komisaře dopravy ze dne 27. května 1921:

Vzhledem k tomu, že redukce, obsažená v dekretech 1042 a 1157, znamenajících první skvělé úspěchy práce podle souvislého hospodářského plánu, je dočasná a způsobená krizí v zásobování topivem... je třeba učinit opatření, aby se zesílilo a obnovilo zásobování dílen...

49. V pojednání Rykovově z října 1927, totiž za čtyři léta potom, je psáno opět o pokusu zavřít Putilovské továrny. V tomto případě, jako v mnoha jiných, je Rykov velmi neopatrný, neboť obrací zbraň proti sobě samému.

Právě Rykov sám, jako prezident Vrchní hospodářské rady, navrhl v politické sekci počátkem 1923, aby se Putilovské továrny zavřely. Rykov dokazoval, že v příštích desíti letech se těch továren nebude potřebovat a že jejich zbytečné udržování by mělo nepříznivý vliv na ostatní podniky. Politická sekce – a s ní i já – brali jsme Rykovovy námitky vážně. Po Rykovově raportu nejen já, nýbrž i například Stalin s mnoha jinými hlasoval pro zavření. Zinověv, jenž byl na prázdninách, protestoval proti tomuto rozhodnutí. Politické byro přezkoumalo znovu tuto otázku a rozhodlo se pak opačně. Iniciativa v této věci byla zcela v rukou Rykova, prezidenta Hospodářské rady. Jaký to u Rykova smysl pro nevinost, když se po čtyřech letech rozhodl, přidělit mi svůj vlastní "hřích"? Neří pochyby, že se tento fakt objeví ve světle zcela jiném, jakmile se Stalin Rykova nabaží. A dlouho na to čekat nebudeme...

50. Strana je klamána historií, podle níž "Lenin chtěl poslat Trockého do Ukrajiny jako lidového komisaře zásobování". Skutečnost se tu plete a znetvořuje k nepoznání. Podnikal jsem mnoho takových cest na rozkaz ústředního výboru. V úplném souhlase s Leninem jsem jel do Ukrajiny, abych tam obnovil uhelný průmysl v pánvi doněcké. V úplném souhlase s Leninem jsem pracoval na Uralu jako předseda pracovní sovětské armády. Je pravda, že Lenin naléhal, abych jel na dvě neděle (dvě neděle!) do Ukrajiny, abych tam zdokonalil zásobování. Telefonoval jsem Rakovskému, a ten mi oznámil, že už byla učiněna všechna nutná opatření k zásobování dělnických středisek chlebem. Lenin s počátku trval na mém odjezdu, pak od něho upustil. To bylo všechno.

Šlo o otázku běžné práce, o úkol, který pokládal Lenin v dané chvíli za jeden z nejdůležitějších.

51. Dne 22. prosince 1920, na VIII. kongrese, praví Lenin o mé cestě do donecké pánve: Donecký okres skýtá až 25 milionů pudů uhlí měsíčně a můžeme to dotáhnouti až na 50 milionů, díky komisi, vyslané do tohoto kraje s plnou mocí s Trockým v čele; ta se rozhodla, že tam pošle odpovědné soudruhy, mající v tom oboru zkušenost. Teď tam byl vyslán Pjatakov, aby řídil práci. (Svazek XVII, str. 422.)

52. Pjatakovu ostatně byla znechucena práce v donecké pánvi Stalinovými zákulisními machinacemi. Lenin to považoval za těžkou ránu, zasazenou uhelnému průmyslu, zlobil se v politické sekci a protestoval veřejně proti dezorganizační činnosti Stalinově:

Že jsme sklídili velmi pěkný úspěch, toho důkazem je zejména okrsek donecký, kde soudruzi

jako Pjatakovi pracovali s neobyčejnou oddaností a s velkým úspěchem v oboru těžkého průmyslu. (Svazek XVIII, první díl, str. 443. Leninova zpráva na IX. kongrese sovětů, 23. prosince 1921.)

... V ústředním vedení uhelného průmyslu byli lidé nejen nepochybně oddaní, nýbrž opravdu vzdělaní a velmi schopní, a nepřepínám, řeknu-li: lidé velikého talentu; proto jim ústřední výbor věnoval pozornost... My, ústřední výbor, máme jistě zkušenosti a rozhodli jsme se jednomyslně, že odtamtud vedoucí soudruhy neodvoláme.... Informoval jsem se u ukrajinských soudruhů a prosil jsem jmenovitě Ordžonikidze – ústřední výbor k tomu dal rozkaz – aby se podíval, co se stalo. Zdá se, že se tam dělaly intriky a že tam byl takový chaos, že by se v něm Historický institut nevyznal, i kdyby se tím obíral třeba deset let. Ale fakt je, že proti jednomyslnému usnesení ústředního výboru bylo toto vedení nahrazeno jiným. (Lenin, zpráva z IX. kongresu ruské komunistické strany, 27. března 1923, sv. XVIII, II. díl, str. 50-51.)

Všichni členové politické sekce – a zejména Stalin – vědí, že tato tvrdá slova Leninova o intrikách proti věrným, vzdělaným a talentovaným vůdcům práce v donecké pánvi týkají se Stalinových intrik proti Pjatakovi.

53. Za IX. kongresu sovětů v prosinci 1921 napsal Lenin svůj rozklad o základních úkolech hospodářské rekonstrukce. Pamatuji se, že se mi zdál velmi dobrý, ale že tam byly mezery, co se týče specialistů. Naznačil jsem to několika slovy. Téhož dne jsem dostal od Lenina tento dopis:

Velmi důvěrné.

Soudruhu Trocký!

Jsem s Kalininem na schůzi skupiny bezstranných. Kalinin radí, abych napsal malý referát podle rezoluce, kterou jsem přednesl (a ke které jste Vy přidal velmi správný doplněk o specialstech). Nechtěl byste si vzít na starost krátkou zprávu o této rezoluci ne středu na valném shromáždění kongresu? Vaše vojenská zpráva je arci už hotova a dokončíte ji v úterý.

Nemohu se zabývat na kongrese jinou zprávou. Napište mi několik slov, nebo mi pošlete depeši: bylo by lépe, kdybyste přijal. Dalo by se to potvrdit telefonickým hlasováním politické sekce.

LENIN

Solidarita v základních otázkách socialistické organizace byla tak veliká, že Lenin pokládal za možné, abych sepsal místo něho zprávu o těchto důležitých otázkách. Pamatuji se, že jsem se snažil přesvědčit ho o nutnosti, aby tuto zprávu napsal sám, jestliže mu to jeho zdravotní stav dovolí. On na konec svolil.

POSLEDNÍ OBDOBÍ LENINOVA ŽIVOTA

54. Falsifikace a výmysly, vztahující se na poslední dobu Leninova života, jsou obzvláště četné. A přece by Stalin měl být opatrný, jde-li právě o tuto dobu, kdy Vladimír Iljič dospěl k definitivnímu soudu o něm. Je ovšem velmi nesnadno vylíčit, co se dělo v politické sekci za Vladimíra Iljiče. Tehdy se nepsaly stenografické záznamy, nýbrž v protokolech se zaznamenávala jen hotová rozhodnutí. Proto je snadné vytáhnout odtamtud některé epizody (dokonce zcela bezvýznamné), znetvořit je, zvětšit, ba vymyslet si prostě rozpory tam, kde po nich nebylo ani nejmenší stopy.

Legenda o "zlověstném ptáku", která měla, už po všem, ilustrovat můj "pesimismus", je opravdu hanebně pošetilá. Tato historie o "sýčkoví" je posledním argumentem Stalinovým a Bucharinovým, když je důkazy a události přivedly do úzkých. Je vzata z rozhovoru, který jsem měl s Vladimírem Iljičem v prvním období Nepu. Dražba skrovných veřejných pramenů vzbuzovala ve mně tehdy velké obavy jak s hlediska plýtvání nepatrnými tehdy prostředky dělnického státu, tak vzhledem k možnosti rychlého hromadění soukromého kapitálu v této přechodné době. Mluvil jsem o tom s Vladimírem Iljičem neschůlněkrát. Abych se přesvědčil o hospodářských procesech, které se v zemi děly, organizoval jsem tehdy to, čemu se říkalo "moskevské stavidlo". Rozmlouvaje jednou s

Leninem o několika případech zvlášť křiklavého mrhání, vyjádřil jsem se takto, nebo v tomto smyslu: "Povedeme-li správu tímto způsobem, zlověstný pták zahouká našemu osudu o několik let méně." Každý z nás jistě nejednou pronesl podobná slova. Kolikrát zvolal Lenin: "Půjde-li to takhle dále, jistě zkáže neujdeme!" Byla to pádná argumentace, ale dokonce ne pesimistické prorocství. Taková je asi historie "o sýčku", jejíž úroky Stalin a Bucharin chtějí splatit své dluhy z čínské revoluce, z angloruského komitétu, z hospodářského vedení a z vedení strany...

Samo sebou se rozumí, že v politické sekci vypukaly časté spory, týkající se praktického provádění věcí, a to i s Vladimírem Iljičem, ale hlavní věc je, jaké místo zaujímaly tyto neshody v celkové práci. Stalinovská frakce roztrušuje v této věci s nezakrytou nestoudností nejhorší výmysly, které se hroutí při prvním doteku a obracejí se zcela proti Stalinovi.

55. Abychom mohli vyvrátit tyto legendy, bude nám probíratí nejprve období nemoci Vladimíra Iljiče, nebo přesněji vzato, periodu mezi jeho dvěma velkými krizemi, kdy bylo Leninovi od lékařů dovoleno, aby se vrátil k práci, a kdy mnoho důležitých otázek bylo vyřizováno korespondencí. Z této korespondence – tedy z dokumentů nesporných – vysvítá, jaké rozpory v ústředním výboru vznikly, koho se ty neshody týkaly, a do jisté míry i jaký byl poměr Vladimíra Iljiče k některým soudruhům. Uvedu několik příkladů.

MONOPOL ZAHRANIČNÍHO OBCHODU

56. Koncem r. 1922 došlo v ústředním výboru k vážnému sporu o monopol zahraničního obchodu. Nechci nikterak ex post zveličovat jeho důležitost, ale politické seskupení, které se utvořilo kolem této otázky v ústředním výboru, je dosti charakteristické.

Na popud Sokolnikovův schválil ústřední výbor rozhodnutí, které zasadilo monopolu pořádnou ránu. Vladimír Iljič byl rozhodným odpůrcem tohoto usnesení. Dověděl se od Krasina, že jsem na schůzi ústředního výboru nebyl a že jsem se vyslovil proti učiněnému usnesení, Lenin se mnou vstoupil v korespondenční styky. Jeho dopisy nebyly do dneška uveřejněny a jeho korespondence s politickou sekci stran monopolu rovněž ne. Cenzura, která bdí nad Leninovým dědictvím, jest nesmiřitelná. Vytisknou se dvě tři slova, načrtnutá Leninem na kousek papíru, dotýkají-li se – přímo nebo nepřímo – opozice. Nevzdávají se naproti tomu dokumenty po stránce zásadní velmi důležité, dotýkají-li se – přímo nebo nepřímo – Stalina.

Uvedu Leninovy dopisy, týkající se této otázky:

Soudruhu Trocký!

Posílám Vám dopis Krestinského, oznamte mi rychle, souhlasíte-li. Budu na schůzi bojovat pro monopol. A Vy?

Váš LENIN

P. S. – Bylo by dobře, kdybyste nám jej vrátil co nejdříve.



Soudruhům Frumkinovi a Stomoňakovi *), kopie Trockému.

Poněvadž se moje nemoc zhoršuje, vidím, že se nebudu moci účastnit schůze. Jsem si plně vědom, že jednáím vůči Vám neobratně a snad i hůře, ale není vůbec možná, aby se můj zákrok setkal se sebe menším úspěchem. Dnes jsem dostal od soudruha Trockého dopis, s jehož obsahem souhlasím ve všech zásadních věcech, kromě snad několika posledních řádek o Gosplanu.***) Napíši Trockému, že s ním souhlasím, a poprosím ho, aby se za mé nemoci postaral na schůzi o obranu

*) Soudruzi, kteří nebyli členy ústředního výboru; Lenin s nimi připravoval „spiknutí“ proti většině ústředního výboru.

**) Komise pro státní hospodářský plán

mého stanoviska.

Myslím, že bude dobře, rozdělí-li se tato obrana na tři části:

1. Obrana základního principu monopolu zahraničního obchodu – jeho úplné a definitivní zavedení.

2. Odevzdání Avanesovových praktických plánů na provedení tohoto monopolu zvláštní komisi k podrobnému přezkoumání. Aspoň polovina delegátů lidového komisariátu pro zahraniční obchod má se účastnit této komise.

3. Otázka činnosti Gosplanu ať je nechána stranou. Domnívám se, že zatím nebudu s Trockým v rozporu, přestane-li na žádosti, aby Gosplan, jenž stojí ve znamení státního průmyslového rozvoje, oznámil své mínění ve všech oborech své činnosti komisariátu zahraničního obchodu.

Doufám, že Vám budu moci napsat zítra nebo pozítří prohlášení, které chci poslat schůzi ústředního výboru o základních principech této otázky. Každým způsobem pokládám tuto otázku v principu za tak důležitou, že ji budu muset, kdyby se schůze o ní nedohodla, kongresu přednést. Budu ovšem také bez meškání informovat komunistickou frakci příštího kongresu sovětů o nynějším rozporu.

12. XII. 22

LENIN



Soudruhu Trockému, kopie Frumkinovi a Stomoňakovi.*)

Soudruhu Trocký!

Dostal jsem Vaši zprávu o dopise Krestinského a o Avanesových plánech. Zdá se mi, že mezi námi je svrchaná jednota názorů, a myslím, že otázka Gosplanu, daná tímto způsobem, činí zbytečnou diskusi o potřebě aktivních práv Gosplanu (nebo se jí vyhýbá). Každým způsobem Vás však snažně prosím, abyste se ujal obrany našeho společného stanoviska o naprosté nutnosti udržet a upevnit monopol zahraničního obchodu.

Vzhledem k tomu, že se minulá schůze usnesla na rozhodnutí, které je proti monopolu zahraničního obchodu, a že je nemožno v této věci couvnout, myslím, jak jsem to napsal v dopise Frumkinovi a Stomoňakovi, že bychom po porážce v této věci měli tuto otázku přednést kongresu strany. K tomu bude třeba udělat krátký výklad sporné otázky před frakcí strany příštího kongresu sovětů. Budu-li mít kdy, napíši toto exposé a byl bych rád, kdybyste učinil také tak. Váhání, které se v této otázce projevuje, nám nesmírně škodí a důvody, které se uplatňují proti nám, opírají se jen o nedokonalost aparátu. Ale u nás je aparát všude nedokonalý, a kdybychom se měli zřici monopolu pro nedokonalost správních orgánů, znamenalo by to vytrhat koukol i s pšenicí.

13. XII. 22

LENIN



Soudruhovi Trockému.

Soudruhu Trocký!

Posílám Vám dopis, který jsem dnes dostal od Frumkina. Také myslím, že už je velmi třeba tu otázku navždy skoncovat. Je-li snad obava, že mě tato otázka trápí a že může působit i na můj zdravotní stav, myslím, že je to mínění nesprávné, neboť otálení v jedné z nejdůležitějších otázek, jež činí naši politiku nestálou, trápí mě tisíckrát víc. Proto obracím Vaši pozornost na připojený dopis a prosím Vás snažně, abyste ihned zavedli diskusi o této otázce. Jsem přesvědčen, že hrozí-li nám porážka, je daleko lépe, stane-li se tak před kongresem strany a obrátíme-li se hned na frakci kongresu. Snad by bylo lze přijmouti tento kompromis: na tuto chvíli upevnit monopol a na kongrese strany dát přece tuto otázku a hned o ní rozhodnout. Myslím, že pro věc samu nemůžeme přijmout

*) Dva hlavní Krasinovi spolupracovníci v Komisariátu zahraničního obchodu

jiný kompromis.

15. XII. 22

LENIN



Soudruhu Trocký!

Myslím, že jsme se úplně dohodli. Prosím Vás, oznamte na schůzi, že jsme úplně zajedno. Myslím, že naše rozhodnutí přece jen projde, neboť část těch, kteří v říjnu hlasovali proti, přešla částečně nebo docela na naši stranu.

Jestliže naše usnesení v nejhorším případě schváleno nebude, obrátíme se na frakci kongresu sovětů a oznámíme jí, že předneseme tu věc na kongrese strany.

Pak mě o tom zpravte, pošlu svoje prohlášení. Kdyby se snad na schůzi o této otázce vůbec nejednalo (več nevěřím a proti čemuž byste arci musel naším jménem protestovat ze všech sil), byl bych toho mínění, že byste se i pak měl obrátit na frakci kongresu sovětů a vyžadovat, aby ta otázka byla přednesena na kongrese strany, neboť další otálení je naprosto nepřipustné.

Všechn materiál, který jsem Vám zaslal, může se nechat u Vás až do konce schůze.

15. XII. 22

Váš LENIN



Lve Davidoviči!

Dnes dovolil profesor Foerster Vladimíru Iličovi nadiktovat dopis; nadiktoval mi tento dopis pro vás: Soudruhu Trocký!

Zdá se, že jsme dobyli nových pozic bez jediné koule pouhým strategickým tahem. Navrhuji, jít dál a pokračovat v ofenzivě, abychom dopomohli na kongrese strany k vítězství návrhu na upevnění monopolu zahraničního obchodu a na jeho lepší provádění. Zpravte o tom frakci kongresu sovětů. Myslím, že nebudete mít nic proti tomu a že neodmítnete frakci o tom informovat.

21. XII. 22

N. LENIN

V. I. žádá, abyste mu odpověděl telefonicky.

N. K. ULJANOVÁ



Forma a tón výše citovaných dopisů se obejde bez poznámek. O zahraničním obchodu učinil ústřední výbor nové usnesení, anulující rozhodnutí předchozí. Na to se vztahuje Leninův žert o vítězství, dobytém "bez jediné koule".

Na konec zbývá jen otázka, co by se bylo stalo, kdyby byl Trockij býval mezi těmi, kteří hlasovali pro usnesení, nešetřící monopolu zahraničního obchodu, a kdyby byl Stalin v souhlase s Leninem bojoval pro anulování tohoto rozhodnutí. Jaká spousta knih, brožur a britkých kritik by se byla vytiskla na důkaz kulacké a maloburžoazní zvrácenosti Trockého!

OTÁZKA GOSPLANU

57. Plytvání penězi jsem přičítal tomu, že našemu hospodářskému životu scházel celkový plán. O směrnici tohoto plánu a o úloze Gosplanu byly v Politickém byrů diskuse právě tak jako mezi Vladimírem Iličem a mnou. Byla sporná otázka personálu různých orgánů Plánu. V svém dopise členům Politického byrů napsal Vladimír Ilič stran Gosplanu:

O zákonodárných funkcích, přidělených Gosplanu.

Zdá se mi, že soudruh Trockij už dávno propagoval tuto myšlenku. Prohlásil jsem, že jsem proti ní, protože jsem v tom případě viděl úplný nedostatek souvislosti v soustavě našich zákonodárných

institucí. Ale prozkoumaj podrobněji tuto otázku, jsem toho mínění, že v podstatě je to myšlenka zdravá, neboť Gosplan je poněkud stranou našich zákonodárných institucí, třebaže právě on je kompetencí mužů, expertů a představitelů technických věd, z nichž se skládá, nejspůsobilejší, aby se vyslovil o kterékoli z těchto otázek.

Myslím, že můžeme a máme být pro myšlenku soudruha Trockého v tomto smyslu, kromě obsazení předsednického místa Gosplanu buď některým z našich politických vůdců nebo jedním z představitelů vrchní hospodářské rady. (Dne 27. prosince 1922.)

Narážku na rozpory jsme našli v dopisech výše uvedených, které mi Lenin psal o monopolu zahraničního obchodu. Lenin tedy navrhoval vyhnout se té otázce a dával jí název trochu nepřiléhavý: otázka aktivních práv Gosplanu. Třebaže jsem naléhal, aby se upevnila pozice Gosplanu všemi prostředky a aby se mu podříдила všechna soustavná práce ostatních departementů, nemyslí jsem tím dát Gosplanu práva administrativní, neboť jsem byl toho názoru, že mají jako dříve zůstat soustředěna v rukou Rady práce a obrany. Ale to je vedlejší. Z celého charakteru i tónu dopisu je vidět, jak klidně a čistě ze stanoviska práce se Lenin díval na rozpory, které se předtím vyskytly, když navrhoval Politickému byrů vyrovnání těchto neshod příklonem k myšlenkám, které jsem hájil já. A přes to, kolik líží kolovalo ve straně o této otázce?

LENINOVY DOPISY O OTÁZCE NACIONÁLNÍ

58. Neuvedu zde nejdůležitější dopis Leninův proti Stalinovi o otázce nacionální. Je obsažen v stenografických poznámkách červencového Shromáždění z roku 1926 a mimo to jdou kopie tohoto dopisu z ruky do ruky. Utajit tento dopis je nemožno. Ale existují o téže věci ještě jiné dokumenty, ve straně zcela neznámé. Archiváři a historikové stalinovské školy se starají a budou se ještě starat, aby tyto dokumenty zůstaly neznámé. Jsou schopni užít ještě jiného prostředku: zničit je.

Proto pokládám za nutné, citovat zde několik nejdůležitějších úryvků z Leninova dopisu, psaného o mnoho dříve, a ze Stalinovy odpovědi o konstituci SSSR – Leninův dopis, datovaný z 27. září 1922, je adresován Kameněvovi, kopie pak byla zaslána všem členům Politického byra. Vizme tedy počátek dopisu:

Snad jste už dostal od Stalina usnesení jeho komise o vstupu Nezávislých republik do RSFSR.

Nemáte-li je ještě, vyžádejte si je od sekretáře a ihned si je přečtete. Včera jsem o něm mluvil se Sokolnikovem a dnes se Stalinem. Zítra uvidíme Mdivianiho (podezřelého z “nezávislosti”).

Podle mého mínění je tato věc velmi důležitá. Stalin má příliš naspěch. Uvažte to dobře! (Kdysi jste měl úmysl zabývat se tím a trochu jste se tím zabýval.) Zinověv také. Stalin je už hotov k ústupku. V prvním paragrafu chce říci místo “příslušnost” k RSFSR. “formální unie s RSFSR. V Unii sovětských republik Evropy a Asie.” Myslím, že smysl tohoto ústupu jest jasný: Přiznáváme si stejná práva jako SSR ukrajinská a ostatní, a všichni dohromady se stejnými právy vstoupíme do nové unie, do nové federace, Unie SSR Evropy a Asie.

Mimo to je tu mnoho zdokonalení, proniknutých týmž duchem. Na konci Leninova dopisu je řečeno:

Stalin souhlasí s tím, aby se přednesení rezoluce Politickému byrů ústředního výboru odložilo až do mého příjezdu. Přijedu v pondělí dne 2. října. Rád bych Vás viděl, Vás a Rykova, asi na 2 hodiny, řekneme od 1-3 hodin nebo večer, řekneme od 5-7 nebo od 6 do 8.

To asi bych navrhoval na tuto chvíli. Budu pro přeměnu na základě diskuse s Mdivaním a s ostatními soudruhy. Prosím, abyste učinili jako já a odpověděli mi.

Váš LENIN

P. S. Ať se pošlou kopie všem členům Politického byrů.

Téhož dne poslal Stalin odpověď na Leninův dopis všem členům Politického byrů (27. září 1922).

Uvádím dvě nejdůležitější místa:

2. Leninova úprava čtvrtého paragrafu o utvoření ústředního výkonného výboru Federace vedle výboru RSFSR je podle mého mínění nepřijatelná. Současná existence dvou ústředních výkonných výborů v Moskvě, z nichž jeden by snad byl "horní sněmovnou" a druhý "dolní sněmovnou", způsobila by nepřijemnosti a konflikty.

A dále:

4. Ve 4. paragrafu měl soudruh Lenin podle mého mínění "naspěch", reklamuje spojení komisariátu financí, zásobování, práce a veřejného hospodářství s komisariáty federativními. Stěží lze pochybovat o tom, že by tento "spěch" neposloužil "nezávislým" na újmu národnostního liberalismu Leninova.

5. V pátém paragrafu je Leninova úprava po mém soudu zbytečná.

J. STALIN

Tato korespondence – velmi charakteristická – která se před stranou tak jako mnoho jiných takových dokumentů tají, byla napsána před Leninovým dopisem o národnostní otázce. V svých poznámkách k Stalinovu návrhu volí Lenin výrazy ještě velmi mírné a delikátní. Tehdy ještě doufal, že bude lze tuto otázku rozřešit bez velkých sporů. Vytýká Stalinovi diskrétně jeho "spěch". Dává do uvozovek přívlastek "nezávislý", udělený Stalinem Mdivanimu, a prohlašuje rozhodně, že on sám nemá s touto výčitkou nic společného. Zdůrazňuje naopak, že podává své modifikace po diskusi s Mdivanem a s jinými soudruhy.

Stalinova odpověď se naproti tomu vyznačuje hrubostí. Zejména poslední věta čtvrtého oddílu je charakteristická: Stěží lze pochybovat o tom, že by tento "spěch" (Leninův spěch!) neposloužil "nezávislým" na újmu národnostního (!) liberalismu Leninova.

Takto uvrhl na sebe Lenin podezření z národnostního liberalismu!

Další vývoj zápasu v národnostní otázce přesvědčil Lenina, že jednání proti Stalinovi se v malém výboru stalo nemožným a že je třeba odvolat se ke kongresu a k straně. Za tím účelem napsal Lenin známý dopis o národnostní otázce.

59. Vladimír Iljič přikládal velikou důležitost otázce "gruzínské" nejen proto, že se obával následků falešné národní politiky v Gruzínsku – jeho obavy se úplně potvrdily – nýbrž také proto, že objevil falešnou politiku Stalinovu, a to nejen v národnostní otázce, nýbrž i v jiných. Dlouhý dopis, jež napsal Lenin o národnostní otázce, stále ještě se před stranou tají. Důvod, že Lenin tento dopis nepsal straně, je zcela nesprávný. Psal snad Lenin pro tisk poznámky v zápisníku nebo na okraji knih, které četl? A přece všechno, co se přímo nebo nepřímo týká opozice, vyšlo tiskem. Naproti tomu programový dopis Leninův o národnostní otázce je zatajován.

Uvádím z tohoto dopisu dva citáty:

Myslím, že spěchem, administrativním pedantstvím a vášnivým zaujetím proti pověstnému "sociál-nacionalismu" stala se úloha Stalinova osudnou. V politice vůbec má vášeň vždycky následky velmi neblahé. (Poznámky Leninovy z 30. prosince 1922.)

To je řečeno velmi dobře.

Politická odpovědnost za celou tu kampaň skutečného ruského nacionalismu připadá arci Stalinovi a Dzeržinskému. (Leninův dopis z 31. prosince 1922.)

Vladimír Iljič mi zaslal tento dopis, když cítil, že se sám nebude moci chopit slova na XII. kongrese. Dostal jsem od něho stran toho dva lístky, psané v poslední dva dny, kdy se ještě účastnil politického života:

Přísně důvěrné. Osobní.

Drahý soudruhu Trocký!

Prosím Vás snažně, chopte se obrany gruzínské otázky v ústředním výboru strany. Stalin a Dzeržinský si tu věc vzali momentálně na mušku a já nemohu spoléhat na jejich nestrannost.

Ba naopak. Kdybyste se k tomu uvolil, mohl bych být kliden. Jestliže z toho nebo onoho důvodu nesvolíte, vraťte mi všechny listiny. Budu to pokládat za znamení Vašeho odmítnutí.

S nejlepším soudružským pozdravem

LENIN

Za správnost kopie ručí: M. Volodičevová.

★

Soudruhu Trocký!

K dopisu, o jehož obsahu jste byl zpraven telefonicky, mám na přání Vladimíra Iljiče připojit informaci, že soudruh Kameněv jede ve středu do Gruzie. Vladimír Iljič by rád věděl, nepřejete-li si tam něco poslat.

5. března 1923

M. VOLODIČEVOVÁ

★

Soudruhům Mdivanimu, Macharadzovi a ostatním. Kopie soudruhům Trockému a Kameněvovi.

Sleduji vášnivě Vaši aféru. Jsem pobouřen brutalitou Ordžonikidzovou a tolerancí Stalinovou a Dzeržinského. Připravuji Vám poznámky a řeč.

6. března 1923

S úctou

LENIN

★

Soudruhu Kameněvovi. Kopie soudr. Trockému.

Lve Borisoviči!

Navazuji na náš telefonický rozhovor a oznamuji Vám jako předsedovi Politického byra toto:

Jak už jsem Vám řekla, Vladimír Iljič nadiktoval dne 31. prosince 1922 článek o národnostní otázce. Ta věc mu velmi ležela na srdci a on se chystal v této příčině zakročit na kongrese strany. Krátce před svou poslední krizí mi oznámil, že ten článek uveřejní, ale později. Potom však onemocněl, nedav mi definitivního rozkazu.

Vladimír Iljič pokládal tento článek za direktivu a přikládal mu velikou důležitost. Na jeho rozkaz byl poslán soudruhovi Trockému, jemuž Vladimír Iljič svěřil obranu svého stanoviska na kongrese strany vzhledem k jednotě jejich názorů v této otázce. Jediný existující exemplář tohoto článku je schován na rozkaz Vladimíra Iljiče v jeho tajných archívech. Zpravuji Vás tedy o tom. Nemohla jsem tak učinit dříve, neboť jsem byla ze zdravotních důvodů nepřítomna a vrátila jsem se do práce teprve dnes.

16. dubna 1923.

Osobní sekretářka soudruha Lenina: J. Fotěvová.

Po všech pomluvách, jejichž účelem bylo ukázat v špatném světle Leninovo chování ke mně, nemohu nezdůraznit podpis prvního Leninova dopisu: "S nejlepším soudružským pozdravem". Ti, kdož vědí, jak Lenin byl skoupý na slova, a kdož znají jeho způsob řeči a psaní, pochopí, že Lenin ta slova nenapsal náhodou. Když byl Stalin na červencové schůzi r. 1926 nucen přečíst tuto korespondenci, ne bez důvodu nahradil slova: "S nejlepším soudružským pozdravem" oficiálním výrazem: "S komunistickým pozdravem". I tady si Stalin zůstal věren.

60. Tyto dopisy potřebují vysvětlení. Lenin byl nemocen. Já také jsem byl churav. Leninovi sekretářky, Glasserová a Fotěvová, byly u mne několikrát toho dne, který předcházel definitivní Leninovu krizi. Když mi Fotěvová přinesla dopis o národnostní otázce, navrhl jsem: "Kameněv jede dnes před kongresem do Gruzie; neměl by se mu ukázat ten dopis, aby v jeho smyslu učinil potřebné zákroky?" Fotěvová odpověděla: "Nevím. Vladimír Iljič mi neřekl, abych dala dopis Kameněvovi, ale

mohla bych ho o to požádat.” Za několik minut se vrátila a pravila: “Vůbec ne. Vladimír Iljič praví, že Kameněv by ukázal dopis Stalinovi, jenž by sjednal shnilý kompromis, který by pak ještě obešel.”

Ale za nějakou dobu, snad za půl hodiny, se Fotěvová vrátila od Lenina s jinými instrukcemi. Podle jejího výroku se Lenin rozhodl jednat bez meškání. Napsal výše citovaný dopis Mdivanimu a Macharadzemu s kopiemi pro Kameněva a pro mne.

“Jak si vysvětlujete tuto změnu?” otázal jsem se Fotěvové. “Snad tím,” pravila, “že je Vladimíru Iljičovi huře a že chce rychle zařídit vše, co může.”



61. Leninův návrh na reorganizaci dělnické a selské inspekce přijala Stalinova skupina velmi nepřátelsky. Mluvil jsem o tom formou velmi umírněnou v jednom ze svých starých dopisů, adresovaném ústřednímu výboru. Privil jsem toto:

Ale jak přijalo Politické byrý plán na reorganizaci dělnické a selské inspekce, navrhovaný Leninem? Bucharin otálel s uveřejněním Leninova článku, Lenin pak naléhal, aby se uveřejnil ihned. Krupskaja mě o tomto článku informovala telefonicky a žádala mě, abych zakročil a uspišil jeho uveřejnění. V Politickém byru, jež bylo na můj návrh bez prodlení svoláno, všichni přítomní (Stalin, Molotov, Kujbišev, Rykov, Kalinin, Bucharin) vyslovili se nejen proti Leninovu plánu, nýbrž také proti uveřejnění jeho článku. Jmenovitě členové sekretariátu formulovali námítky velmi živě a kategoricky. Poněvadž Lenin velmi naléhal, aby se mu článek ukázal vytištěný, Kujbišev, příští lidový komisař dělnické a selské inspekce, navrhoval v této schůzi Politického byrý, aby se vydal jediný exemplář zvláštního čísla Pravdy s Leninovým článkem, aby se Lenin uklidnil a strana aby se při tom nic nedověděla. Dokazoval jsem, že radikální reforma, navrhovaná Leninem, je v základě pokroková, ovšem bude-li se uskutečňovat racionálně – ale že, i kdybychom se k tomu návrhu měli postavit negativně, bylo by směšné a beze smyslu chovat Leninovy návrhy před stranou v tajnosti. Bylo mi odpovídáno argumenty stále stejně zaujatými: “My jsme ústřední výbor, my jsme odpovědní činitelé, my o tom rozhodneme.” Kameněv, jenž přišel na schůzi Politického byrý více než o hodinu pozdě, jediný mě podporoval. Nejpádňjším argumentem pro uveřejnění dopisu bylo, že se Leninův článek nebude moci žádným způsobem před stranou zatajit. Později se tento dopis stal v rukou těch, kteří jej nechtěli uveřejnit, zbrání, již se snažili obrátit proti – mně. Kujbišev, bývalý člen sekretariátu, byl postaven v čelo ústřední kontrolní komise. Místo, aby potírali Leninův návrh, učinili jej nemožným. Nabývá za těchto okolností ústřední kontrolní komise povahy nezávislé a nestranné instituce strany, bránící a upevňující práva jednoty strany proti výstřelkům všeho druhu, objevujícím se v straně a v administraci? To je otázka, již se nechci blíže obírat, neboť se domnívám, že je úplně jasná. (Výtažek z dopisu členům ústředního výboru a ústřední kontrolní komise ze dne 23. října 1923.)

Stalinovo jednání v této otázce mi bylo po prvé neklamně jasným důkazem, že celou reorganizaci ústřední kontrolní komise a ústředního výboru vedl Lenin proti přílišné moci aparátu, již měl tehdy Stalin v rukou. Odtud tvrdošíjný Stalinův odpor proti Leninovým plánům.



62. V byrý ústřední kontrolní komise jsem hovořil o poslední rozmluvě, kterou jsem měl s Vladimírem Iljičem krátce před jeho druhou krizí. Uvedu svoji výpověď:

Lenin si mě povolal k sobě do Kremlu, mluvil se mnou o úžasném rozmachu byrokratismu v našem sovětském aparátu a o nutnosti nasadit všechny páky k vážnému řešení této otázky. Navrhoval vytvoření zvláštní komise při ústředním výboru a vybízel mě, abych se činně účastnil práce. Odpověděl jsem mu: “Vladimíre Iljiči, myslím, že v nynějším zápase proti byrokratismu sovětského aparátu vytváří se v ústředí i v provinciích smetánka úředníků a specialistů – členů strany, poločlenů strany a lidí beze strany – kolem jistých skupin a vedoucích osob strany v provinciích, v okrese, v kraji i v ústředí, totiž v ústředním výboru atd. Uhodíte-li na úředníka, narazíte tím na vůdce strany, jenž zas je ve spojení se specialistou, a za dnešní situace bych se do takového díla nerad pouštěl.”

Vladimír Iljič se zamyslel a po chvíli pravil (cituji jeho slova skoro doslovně): “Pravím, že je třeba potírat sovětský byrokratismus, a vy navrhuje te rozšířit boj i na organizační byró ústředního výboru?” Překvapen touto odpovědí dal jsem se do smíchu, neboť formule tak dokonalá mi nepřišla na mysl. Odpověděl jsem: “Mohlo by se to zkusit.” Vladimír Iljič mi na to řekl: “Dobře tedy, nabízím vám spojenectví.” Odvětil jsem: “Dobrý člověk je vždy velmi milým spojencem.” Na konec mi Vladimír Iljič řekl, že navrhuje, aby se při ústředním výboru založila komise pro potírání byrokratismu “vůbec”, s jejíž pomocí pak napadneme i organizační byró ústředního výboru. Slíbil, že o způsobu organizace bude ještě “přemýšlet”. Pak jsme se rozloučili. Čekal jsem dvě neděle, že mi zatelefonuje, ale Iljičovi bylo hůře a hůře a brzy potom musel ulehnout. Později mi poslal své dopisy o národnostní otázce po svých sekretářích – a tak zůstala ta věc nedojednána.

Tento Leninův plán byl v svém celku úplně namířen proti Stalinovi.

63. Ano, stalo se mi, že jsem se s Leninem neshodl, ale Stalinův pokus zdůrazňovat tyto věci a zkreslovat jimi celkový ráz našeho vzájemného poměru rozbíjí se od začátku až do konce o příhody z doby, kdy, jak jsem už řekl, neřešily se otázky debatou a hlasováním, po nichž není ani stopy, nýbrž korespondencí, totiž v intervalu mezi první a druhou Leninovou krizí.

Úhrnem řečeno:

a) V národnostní otázce připravoval Vladimír Iljič pro XII. kongres rozhodnou ofenzívu proti Stalinovi. Jeho jménem a na jeho přání mě o tom informovali jeho sekretáři. Velmi často bylo slyšet slova: “Vladimír Iljič chystá na Stalina bombu.”

b) Leninův článek o dělnické a selské inspekci praví:

Lidový komisariát dělnické a selské inspekce nemá v tuto chvíli nejmenší autority. Je všeobecně známo, že neexistuje instituce hůře organizovaná než dělnická a selská inspekce a že se od komisariátu nemůže za těchto okolností nic chtít. A proč vlastně zřizovat komisariát, který bude pracovat ledabyle, bude vzbuzovat opětounu nedůvěru a bude požívat nekonečně menší vážnosti?

... Táže se kteréhokoli nynějšího vůdce dělnické a selské inspekce nebo kterékoli osoby, jsoucí s ní ve spojení, aby mi s dobrým svědomím řekla, je-li takový komisariát jako dělnická a selská inspekce prakticky užitečný... (Lenin: “Spíše méně, ale lépe,” 4. března 1923.)

V prvních letech Revoluce byl v čele dělnické a selské inspekce Stalin. Byl tedy Leninův šíp namířen přímo proti němu.

c) V téžte článku se praví: U nás vládne byrokracie nejen v sovětských institucích, nýbrž i v institucích strany. Tato slova, sama o sobě už dost jasná, nabývají zvláště jasného významu pod zorným úhlem výše citovaného rozhovoru s Vladimírem Iljičem, v němž se jednalo o “spojenectví” proti organizačnímu byró ústředního výboru, jež bylo pokládáno za pramen byrokratismu. Diskrétní Iljičova poznámka se vztahuje přímo na Stalina.

d) Co se týče “Závěti”, ta se úplně obejde bez poznámek. Je prodšena nedůvěrou k Stalinovi, k jeho hrubosti a nepoctivosti. Je tu řeč o eventuálním zneužití moci, o nebezpečí rozkolu, jenž tu straně hrozí. Ze všech význačných otázek, které jsou tu řešeny, vyplývá jediný organizační důsledek, totiž rada, sesadit Stalina s úřadu generálního sekretáře.

e) Konečně poslední dopis, jež Lenin Stalinovi napsal nebo lépe řečeno nadiktoval, byl ten, v kterém mu oznamuje, že s ním přerušuje všechny přátelské styky. Kameněv se mnou mluvil o tom dopise ještě téže noci, kdy byl napsán (z 5. na 6. března 1923). Zinověv o něm mluvil na širší schůzi ústředního výboru a ústřední kontrolní komise. Existence tohoto dopisu je potvrzena stenografovaným svědectvím M. J. Uljanovové. (“Existují dokumenty, týkající se tohoto incidentu” – výtažek z prohlášení M. Uljanovové ve schůzi byra.) Ten fakt sám o sobě ruší všechn pokus

***) Zde je třeba zdůraznit, že Stalin naléhal, abych si vzal na XII. kongrese na starost raport ústředního výboru v souhlase s předsedou Politického byró Kameněvem a za energické podpory Kalinina a jiných.**

Odmítl jsem, udávaje za důvod neshody, jmenovitě ve věcech hospodářských. „Jaké neshody?“

oslabit jeho morální význam.

A když Zinovjev vyjmenovával na červencovém shromáždění r. 1926 Leninovy "výstrahy" na Stalinovu adresu, pravil:

"Třetí výstrahou Vladimíra Iljiče bylo přerušení všech přátelských styků v osobním dopise." (Stenografovaný protokol, IV. fasc., str. 32.)

Co se toho týče, Marie Uljanovová usilovala vykládat věci tak, jako by byl Lenin přerušil přátelské styky z důvodů osobních, nikoli politických. (Stenografovaný protokol, fasc. IV, str. 104.) Mám tu připomínat, že osobní důvody Leninovy vyplývaly vždycky z důvodů revolučních, týkajících se strany? "Hrubost" a "nepoctivost" jsou také pojmy osobní. Ale Lenin před nimi stranu varoval nikoli z důvodů osobních, nýbrž z důvodů politických. Leninův dopis o přerušení přátelských styků se Stalinem byl právě toho rázu. Tento poslední dopis byl napsán po dopise o národnostní otázce a po "Závěti". Úsilí, směřující k zmírnění morálního významu tohoto posledního listu Lenina, jest marné. Strana má právo znát i tento dopis!

Takový je tedy skutečný stav věci! A takhle Stalin stranu obelhává!

DISKUSE Z LET 1923-1927

64. Za života Lenina, zejména v době dnes tak zveličovaných a zkreslovaných rozporů stran Litevského Brestu a stran syndikátů, termín "trockismus" vůbec neexistoval.*) Strana soudila, že se tyto rozpory pohybují na půdě historických základů bolševismu. Nejhorší protivníci Leninovi v otázce Litevského Brestu byli Bucharin, Jaroslavský, Kujbišev, Soltz, Safarov a asi tučet jiných starých bolševiků, kteří tvořili frakci "komunistické levice". Byli by se právem divili, kdyby si byl někdo vzal do hlavy jmenovat jejich pozici "trockismem", a to tím spíše, že já sám jsem byl na straně Lenina ve všech zásadních otázkách, v nichž komunistická levice Lenina potírala.

Právě tak je tomu v otázce syndikátní. Administrační výstřelky se zrodily z praktického provádění válečného komunismu a zaplavily celé kádry starých bolševiků. Kdyby byl někdo mluvil v tomto smyslu o "trockismu", byli by se na něj dívali prostě jako na blázna. "Trockismem" se začalo strašit, až když se Lenin definitivně vzdal práce, to jest při diskusi r. 1923. Tehdy teprve se začala "kritizovat" myšlenka permanentní revoluce za tím účelem, aby se k ní převedly všechny spory nové etapy historického vývoje. Trockij byl potírán ne proto, že přišel s novou teorií, "trockismem". Naopak, teorie "trockismu" byla uměle sestrojeným vynálezem kritiků k boji proti Trockému. Někteří to pak přiznali, když se skupiny sestavily jiným způsobem.

65. O teorii permanentní revoluce bude třeba ještě jednou promluvit zvláště. Tato otázka, už dávno historií zlikvidovaná, musí být brána s hlediska historického, a nikoli za účelem intrik.

Zatím řekněme jen tolik, že teorie permanentní revoluce má dvě stránky: dobrou a špatnou. Dobrá stránka záleží v ujasnění dosti důležitého faktu, že z příčiny mezinárodní situace a seskupení sociálních sil, určených touto situací, může ruská revoluce, počínající se jako revoluce buržoazní, vést proletariát k diktatuře před dělnickou třídou západní Evropy. Tato myšlenka, kterou jsem hájil r. 1905, vypadala r. 1917 jako vrchol kacířství nejen v očích menševiků, nýbrž i v očích mnoha a mnoha bolševiků, zejména Stalina a Rykova.

Slabou stránkou teorie permanentní revoluce bylo nedost jasné a málo konkrétní vymezení vývojových etap a zejména třídního rozvrstvení za přechodu revoluce buržoazní k revoluci sociální. Řekl jsem nejednou, že Leninův výklad je daleko konkrétnější. Ale jen výklad Leninův. Co se týče kritických tlachů z 1923-1927 proti teorii permanentní revoluce, devět desetin z nich je vyplněno neplodnou scholastikou a drzou fabrikací "trockismu" – proti Trockému.

66. Nechci nyní analyzovat diskusi z r. 1923. Zápas tehdy započatý dnes pokračuje. Základní otázky diskuse byly tyto:

- a) Poměr města a venkova (nůžky; nepoměr; čím bude ohroženo příští období; bude průmysl pokulhávat za zemědělstvím, či půjde napřed?).
- b) Úloha ekonomického plánu s hlediska zápasu tendencí socialistických a kapitalistických.
- c) Režim strany.
- d) Problémy revoluční strategie (Německo, Bulharsko, Estonsko).

Od té doby se sporné otázky staly konkrétními a našly dokonale výraz v značném počtu opozičních dokumentů. Ale linie, načrtnutá opozicí r. 1923, úplně se v hlavních rysech potvrdila.

V jednom prohlášení z r. 1926, podepsaném Kameněvem a Zinověvem, se praví: V této chvíli nemůže už být pochyby o tom, že jádro opozice z 1923 mělo pravdu, když varovalo před opuštěním proletářské linie a před přílišným růstem moci aparátu. Desítky a sta vůdců opozice z r. 1923 jsou až do dneška vyloučeny z činnosti strany a jsou mezi nimi staří bolševičtí dělníci v pútkách tužení, kteří nevědí, co je kariérismus a arivismus přese všechnu disciplínu a vytrvalost, kterou osvědčili.

Toto prohlášení samo by bylo dostatečným důkazem, jak málo váží příznak "trockismu" na váze teorie, tento příznak vybájený a udržovaný k umlčení strany. Co se od r. 1923 a zejména 1924 jmenuje "trockismem", je správné přenesení marxismu do nové etapy říjnové revoluce naší strany.

NĚKOLIK VÝVODŮ

To je tedy malá část fakt, svědectví a citátů, které uvádím k vyvrácení historie posledních deseti let, tak, jak ji zfalšovali Stalin, Jaroslavský a spol.

Musím ovšem hned dodat, že se ono falšování neomezuje jen na posledních deset let, nýbrž že se obírá celou minulostí strany, transformovanou v nepřetržitý zápas bolševismu proti "trockismu". Zejména na tomto poli se cítí falsifikace jako doma, neboť tu jde o události z minulosti dosti vzdálené, doložené jen dokumenty opatrně přebranými, kdežto Leninovy myšlenky jsou zkrusleny jednostranným výběrem citátů. Tentokrát se však nebudu zmiňovat o své činnosti předrevoluční (1897-1917), poněvadž důvodem dopisu, který vám zasilám, je váš dotazník o mé účasti v říjnové revoluci a o mých stycích s Leninem a mém poměru k němu.

Věnuji jen několik řádek dvaceti letům, která předcházela říjnovou revoluci.

Byl jsem členem "minority" II. kongresu, minority, která později dala život menševismu. Náležel jsem k této minoritě a zůstal jsem k ní politicky vázán až do podzimu 1904, přibližně až do chvíle tzv. "provinciální kampaně" nové Iskry, jakmile se vykristalizoval můj nenapravitelný rozpor s menševismem v otázkách buržoazního liberalismu a perspektiv revoluce. V roce 1904, totiž před třídvaceti lety, jsem se rozešel s menševismem ve věcech politických a organizačních. Nikdy jsem se nejmenoval menševikem a nikdy jsem se za něj nepokládal.

Před výkonným výborem Komunistické Internacionály dne 9. prosince 1926 vyjádřil jsem se o otázce "trockismu" takto:

Nevěřím vůbec, že by metoda biografická byla dobrým vodítkem v rozhodování zásadních otázek. Není pochyby, že jsem se dopustil omylu v mnoha věcech, zejména v době svého zápasu proti bolševismu. Ale stěží se tím dokáže, že se mají politické otázky posuzovat podle biografie, místo podle jejich obsahu, neboť pak by bylo nutno ptát se po biografii všech delegátů. Co se mne týče, mohu se odvolat na podobný případ z minulosti. V Německu žil a zápasil člověk, jenž se jmenoval Franz Mehring a jenž se stal členem sociální demokracie teprve po dlouhém a energickém boji proti ní. (Až do posledních let jsme se stále nazývali sociálními demokraty.) Mehring napsal nejprve dějiny německé sociální demokracie jako její odpůrce; nikoli jako sluha kapitalismu, ale jako myšlenkový nepřítel; a teprve později, když se stal jejím věrným přítelem, napsal své skvělé dílo o sociální demokracii. Jinak zase Kautský a Bernstein nikdy nepotírali Marxe přímo a oba dva byli dlouho pod svrchovanou autoritou Bedřicha Engelse. Bernstein byl mimo to znám jako vykonavatel Engelsovy

poslední vůle. Přes to přese všechno Franz Mehring zemřel jako marxista a komunista, kdežto druzí dva – Kautský a Bernstein – žijí ještě dnes jako reformističtí psi. Biografický prvek má za jisté svoji důležitost; sám o sobě však není rozhodující.

Jak jsem už prohlásil několikrát, v rozporech mezi mnou a bolševismem v množství zásadních otázek byla chyba na mé straně. Ale mám-li několika slovy definovat, třeba jen přibližně, povahu a rozsah svých neshod s bolševismem, musím říci toto:

V době, kdy jsem nebyl členem bolševické strany, a ve chvílích, kdy moje spory s bolševismem byly nejostřejší – nikdy nebyla vzdálenost, která mě dělila od koncepcí Leninových, tak veliká jako ta, která dělí nynější stanovisko Stalinovo a Bucharinovo od základních principů marxismu-leninismu.

Každá nová etapa ve vývoji revoluční strany, každá nová kniha, každá nová módní teorie měla za následek nové zakolísání a nové chyby v Bucharinově jednání. Celá jeho politická a teoretická biografie je s bolševického hlediska jediným řetězem chyb. Omyly, jichž se Bucharin dopustil po Leninově smrti, přesahují o mnoho – svým rozsahem a jmenovitě svými politickými důsledky – všechny chyby dřívější. Ze scholastika, sterilizujícího marxismus, z něhož se tak stává slovní hříčka a často sofistický verbalismus, stává se Bucharin povoláním "teoretikem" onoho období, kdy vedení strany sešlo politicky s cesty proletářské na cestu maloburžoazní. Nelze se tam dostat bez sofistiky. Odtud nynější "teoretická" úloha Bucharinova.

Ve všech otázkách – ostatně nemnohých – kde se Stalin snažil zaujmout osobní stanovisko nebo prostě dal bez přímého Leninova pokynu svou vlastní odpověď na důležité otázky, stavěl se stále a důsledně – a abych tak řekl organicky – na stanovisko oportunní.

V dopise, který napsal ve vyhnanství, jmenoval Stalin Leninův zápas proti menševismu, proti lidem z "Vperedu" a proti smířovatelům "bouří ve sklenici vody". (Viz Zarja Vostoka z 23. prosince 1925.) Nehledíc k článkům o národnostní otázce, více méně správným, ale prostě elementárním, neexistují, pokud vím, žádné politické dokumenty, obrazyjící Stalinovy myšlenky před 1917.

Osobní pozice Stalinova (před příchodem Leninovým) na počátku únorové revoluce je v zásadě oportunní. Osobní pozice Stalinova za německé revoluce v r. 1923 je od začátku do konce úloha prostředníka, vlečeného proudem událostí. Osobní pozice Stalinova za čínské revoluce je martyrovismus z 1903-1905 v horším vydání. Osobní pozice Stalinova v otázce dělnického hnutí anglického znamená centristický ústup před menševismem.

Je možno falšovat citáty. Je možno skrývat své vlastní stenogramy. Je možno zabránit uveřejňování dopisů a článků Leninových. Je možno vyrábět série tendenčních citátů. Je možno zakazovat, schovávat a pálit historické dokumenty. Je možno podřídit cenzuře i fotografické a kinematografické snímky revolučních událostí. Stalin myslí na to na všechno. Ale výsledky zklamou jeho očekávání. Je třeba vši obmezenosti Stalinovy k tomu, aby se věřilo, že ubohé byrokratické machinace dají zapomenout na obrovské události nedávné historie.

Roku 1918, v první fázi svého zápasu proti mně, musel přece jen Stalin, jak jsme už slyšeli, napsat tato slova:

Celé dílo praktické organizace odboje bylo vykonáno pod přímým vedením Trockého, předsedy petrohradského sovětu. S úplnou jistotou lze říci, že za rychlý přechod vojska k sovětu a za obratnou organizační práci válečného revolučního komitétu může strana především a zejména děkovat soudruhovi Trockému. (Stalin, Pravda z 6. listopadu 1918.)

Jsa si plně vědom váhy svých slov, musím dnes říci: za surové rozdrčení čínské proletariátu a čínské revoluce v jejích hlavních třech etapách, za posílení pozice trade-unionistických agentů a britského imperialismu po všeobecné stávce z roku 1926, a konečně za celkové oslabení pozice Komunistické Internacionály a SSSR může strana především a zejména poděkovat Stalinovi.

Dne 21. října 1927



vydala
**SOCIALISTICKÁ
ORGANIZACE
PRACUJÍCÍCH**

jako
svou
sedmou
publikaci



1. vydání



2000

